

ΧΡΟΝΙΚΟ

ΠΟΛΙΤΗΣ
Τα λέει όλα!

18 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2010 | ΤΕΥΧΟΣ ΙΙΙ | ISSN 1986-048X

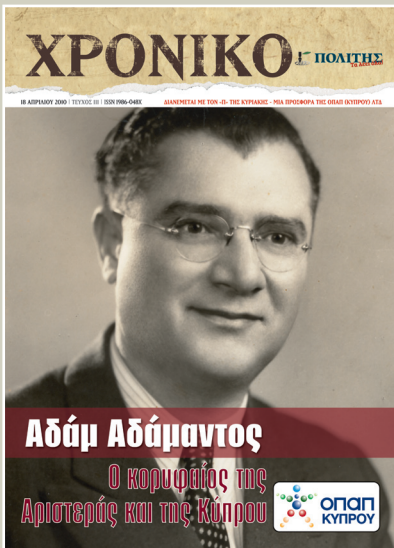
ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ «Π» ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ - ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΠΑΠ (ΚΥΠΡΟΥ) ΛΤΔ

Αδάμ Αδάμαντος

Ο κορυφαίος της
Αριστεράς και της Κύπρου

Στο σημερινό μας αφιέρωμα ο Λουκάς Κακουλλής, συγγραφέας του βιβλίου «Αδάμ Αδάμαντος - το απόδόνι της Αμμοχώστου» που κυκλοφόρησε το 2002, μας παρουσιάζει μια από τις σημαντικότερες μορφές της Αριστεράς στην Κύπρο. Ο Αδάμ Αδάμαντος ήταν ανάμεσα στα ιδρυτικά στελέχη του ΑΚΕΛ. Υπήρξε λαμπρός εκπαιδευτικός και πολιτικός. Είχε υποστηρίξει με θένος τη Διασκεπτική και τη γραμμή της αυτοκυβέρνησης-ένωσης και είχε διαφωνήσει με την εγκατάλειψή της και την υιοθέτηση του αδιάλλακτου αγώνα για την ένωση. Για αυτές του τις θέσεις ανέφερε εκ των υστέρων ο Ανδρέας Ζιαρτίδης: «Τώρα καταλαβαίνω ότι ο Πλουτίης και ο Αδάμαντος είχαν δίκαιο... Εκάμαγε λάθος να εγκαταλείψουμε το σύνθημα Αυτοκυβέρνηση - Ένωση και να πάμε στο Ένωση και μόνο Ένωση...».

Ο Αδάμαντος διετέλεσε επίσης δήμαρχος Αμμοχώστου, αφήνοντας πίσω του σπουδαίο έργο. Αναφέρει ο Λουκάς Κακουλλής:

«Ο τότε δημοτικός σύμβουλος και γραμματέας των συντεχνιών Αμμοχώστου, Πρόδρομος Παπαβασιλείου, υπογραμμίζει ότι ο Αδάμαντος έφερε για πρώτη φορά στην Αμμοχώστο την αλλαγή. Έφερε το σχεδιασμό, το πρόγραμμα, την εμπιστοσύνη, το όραμα στον κόσμο... Αυτός ήταν ο Αδάμ Αδάμαντος. Ο τίμιος, ο εργατικός, ο υποδειγματικός, που πήγε στο δημαρχείο φτωχός και έφυγε φτωχότερος».

Μαρία Κωνσταντή

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Εκδόσεις Αρκτίνας Λτδ
ΕΚΔΟΤΗΣ: Πάννης Παπαδόπουλος
ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Διονύσης Διονυσίου
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: Χάρης Νικολαΐδης
ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ ΧΡΟΝΙΚΟΥ: Μαρία Κωνσταντή
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΟ: Μιχάλης Φενεριδής
ΕΚΤΥΠΩΣΗ: STAVRINIDES PRESS

Του Λουκά Κακουλλή
Συγγραφέα/Ερευνητή

4

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΟΣ, ΗΓΕΤΗΣ

Προσχώρηση στο Κομμουνιστικό Κόμμα, ιδρυτικό μέλος του ΑΚΕΛ • Μαρτυρίες για το εκπαιδευτικό του έργο και τη διορατικότητα του • Μαρτυρίες για τη δράση του Αδάμαντος ως Δημάρχου Αμμοχώστου.

10

ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗ

Εργασίες για καταρτισμό σχεδίου συντάγματος για την Κύπρο • Ομιλία του Αδάμαντος στη Διασκεπτική • Προβληματισμός στην ηγεσία της Αριστεράς σχετικά με τη Διασκεπτική - Συνάντηση με Ζαχαριάδη στα βουνά της Ελλάδας • Η υιοθέτηση της αδιάλλακτης γραμμής για την ένωση από το ΑΚΕΛ.

14

ΑΠΟΦΑΣΗ - ΕΞΟΝΤΩΣΗ

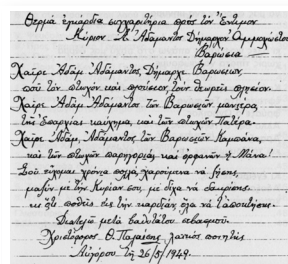
Απόφαση για διαγραφή του Αδάμ Αδάμαντος από τις γραμμές του κόμματος • Αποσπάσματα από την επιστολή του Αδάμαντος στην εφημερίδα «Φως».

18

Η ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ ΧΑΝΕΙ ΤΟ ΑΗΘΟΝΙ ΤΗΣ

Οι δημοτικές εκλογές της 17ης του Μάη 1953 - κομματικός φανατισμός και μίσος • Τα αποτελέσματα των εκλογών και η αντίδραση απέναντι στον Αδάμαντος.

20

Η ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ

Νίκος Κρανιδιώτης: «Το ναυάγιο της Διασκεπτικής...» • Αποσπάσματα από άρθρα και συνεντεύξεις του Ανδρέα Ζιαρτίδη • Ανδρέας Φάνης: «θα ήταν προτιμότερο... να παρέμειναν στη Διασκεπτική...» • «Κύκνειο άσμα για την Αμμοχώστο».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΟΣ, ΗΓΕΤΗΣ

Ανάμεσα στα ιδρυτικά στελέχη του ΑΚΕΛ ήταν και ο λαμπρός πνευματικός παράγοντας της Αμμοχώστου Αδάμ Αδάμαντος.

Με τον Αδάμαντος ως υποψήφιο της για το αξίωμα του Δημάρχου στις εκλογές του 1943, τις πρώτες που έγιναν μετά από τα Οχτωβριανά, η Αριστερά κατήγαγε περίλαμπρη νίκη στην Αμμόχωστο, την τρίτη κατά σειρά πόλη της Κύπρου, ενώ τεράστιας σημασίας ήταν και η νίκη που πέτυχε στη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη, τη Λεμεσό, όπου στο αξίωμα του Δημάρχου εκλέχθηκε ο Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ Πλουτής Σέρβας.

Ο αδαμάντινος Αδάμαντος, όπως τον έλεγε ο Σέρβας, ήταν ο συνετός πολιτικός, ο απaráμιλλος εκπαιδευτικός, ο μελίρρυτος ρήτορας που δίδασκε, όπου κι αν βρισκόταν, την αρετή, την ελευθερία, την ευτυχία.

«Εχθρός του λαού» έγινε αμέσως για τους δογματικούς και εθνοκάπηλους ο ελληνολάτρης στην πραγματικότητα Αδάμαντος, λάτρης, όσο λίγοι, του αρχαίου ελληνικού πνεύματος... «Προδότης», «αποστάτης», «αντεθνικός», «αντιστασιακός»... Οι κομματικοί φίλοι του τον διέγραψαν και τον πολέμησαν με κάθε μέσο, ενώ οι ιδεολογικοί του αντίπαλοι τον απεκάλεσαν «μίασμα»...

Στις δημοτικές εκλογές του 1953 ηγήθηκε ανεξάρτητου συνδυασμού με βασική γραμμή – στηριγμένη στα τοπικά, ελλαδικά, περιφερειακά και διεθνή δεδομένα της εποχής...-την επιδίωξη συνταγματικών ελευθεριών ως πρώτο στάδιο και τη χρησιμοποίηση των ελευθεριών αυτών σε κατοπινό στάδιο για την εθνική αποκατάσταση. Στις συνθήκες του στυγνού ολοκλη-

Αδάμ Αδάμαντος

Ο κορυφαίος της Αριστεράς και της Κύπρου

Ήταν ο σπάνιος λαϊκός αγωνιστής με την ευρύτατη παιδεία που θυσιάσε τον εαυτό του, δείχνοντας της λύτρωσης το δρόμο το σωστό...

Ο ηγέτης που είχε τη διορατικότητα και την τόλμη να διακηρύξει πως η ακολουθούμενη από την τότε ηγεσία πορεία ήταν καταστροφική. Πως η έξαλλη ενωσιολογία και γενικά η ακραία συνθηματολογία της Δεξιάς και της Αριστεράς δεν οδηγούσε στη λευτεριά της πατρίδας...

Ο Αδάμαντος υποστήριξε σθεναρά τη Διασκεπτική και τη γραμμή της αυτοκυβέρνησης-ένωσης και ως μέλος της ανώτατης καθοδήγησης της Αριστεράς διαφώνησε με την εγκατάλειψή της και την υιοθέτηση του αδιάλλακτου αγώνα για την ένωση...

ρωτισμού της Αριστεράς και της Δεξιάς που επικρατούσαν τότε, ο Αδάμαντος έχασε. Για να πεθάνει μερικά χρόνια αργότερα (σαν τέτοιες μέρες, στις 15 του Απρίλη 1959, πριν κλείσει τα πενήντα πέντε του χρόνια), από ανακοπή καρδιάς, την ώρα του μαθήματος στο Διδασκαλικό Κολέγιο...

[Οι μαρτυρίες για τη ζωή και τη δράση του κορυφαίου της Αριστεράς και της Κύπρου του αιώνα που πέρασε οι οποίες περιλαμβάνονται στις σελίδες που ακολουθούν, είναι παρμένες από το βιβλίο του Λουκά Κακουλλή «Αδάμ Αδάμαντος - το απόδόνι της Αμμοχώστου» που κυκλοφόρησε το 2002].

Αδάμ Αδάμαντος
(σκίτσο με κάρ-
βουνο, Άννας
Λουκά).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΟΣ, ΗΓΕΤΗΣ

Ο Αδάμος Αδάμου γεννήθηκε στη Δερύνεια στις 24.9.1904 και ήταν το δεύτερο από τα εννέα παιδιά του Δημήτρη Αδάμου και της Φουρεγκούς Ιακώβου - και οι δύο από τη Δερύνεια. Ήταν τόσο μεγάλη η αγάπη του για τα γράμματα που όταν τέλειωσε το δημοτικό, έκλαιγε και ικέτευε να τον στείλουν στο γυμνάσιο. Αγωνιζόμενος για τον επιούσιο, ο πατέρας του τον έστειλε «να μάθει τέχνη» σε κάποιο χωριανό τους, φαρμακοποιό στη Γαλούσα, όπου έκανε το «μισταρκό» για ένα κομμάτι ψωμί, αλλά υπέφερε τόσο πολύ που μια μέρα πήρε το μποξά του και μετά από κάμποσες ταλαιπωρίες επέστρεψε στη Δερύνεια. Όταν έφτασε, δεν άκουσε βέβαια, το «καλώς όρισες» των γονιών του...

κώστου με ιδιαίτερη έφεση στην ελληνική γλώσσα και τη ρητορική... Ο Παπαλουκάς που ξεχώριζε τους καλούς μαθητές, ήταν εκείνος που βοήθησε και στο να προσφέρουν οι Δερυνειώτες από τα υστερήματά τους, για να πάει ο Αδάμος στην Αθήνα. Όπου τον έκαναν Αδάμ Αδάμαντος...

Ο Αδάμαντος αποφοίτησε από το πανεπιστήμιο Αθηνών με βαθμό «λίαν καλώς» το 1929. Από τότε ως το 1942 υπηρέτησε ως καθηγητής της ελληνικής γλώσσας στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου, το 1939-40 ως Διευθυντής του Ανώτερου Παρθεναγωγείου και από το 1940 ως το 1943, ως υποδιευθυντής του Τμήματος Θηλέων του Ελληνικού Γυμνασίου Αμμοχώστου. Το 1937-38 πήρε υποτροφία από το Βρετανικό

Ο δήμαρχος και το δημοτικό συμβούλιο Αμμοχώστου το 1950. Καθήμενοι, από αριστερά, Νιαζί Μανιέρα, Αδάμ Αδάμαντος, Χρίστος Σαββίδης. Όρθιοι, από αριστερά, Νίκος Φλουρέντζος, Γαβριήλ Μακρής, Σάββας Γεωργίου, Χαμηής Νικόλα, Βάσος Ποσπορίδης, Φαίς Καϊμάκ.

Ο Παπαλουκάς, ο φωτισμένος ιεροδιάκονος και δάσκαλος του χωριού, τον έβαλε ξανά στο δημοτικό. Έκανε δηλαδή, δυο φορές μέρος της έκτης τάξης. Οι αδελφές του που τον υπεραγαπούσαν επέμεναν να πάει στο γυμνάσιο. Και πήγε... Του έβαζαν πέντε-έξι ελιές στο χέρι με λίγο ψωμί, τα παπούτσια στον ώμο για να μην λιώσουν και τα φορούσε όταν έφτανε...

Προσχώρηση στο Κομμουνιστικό Κόμμα, ιδρυτικό μέλος του ΑΚΕΛ

Ο Αδάμος ήταν ανάμεσα στους πρώτους και ένας από τους άριστους αποφοίτους του Ελληνικού Γυμνασίου Αμμο-

Συμβούλιο για ανώτερες σπουδές στο Πανεπιστήμιο του Νότιγχαμ Αγγλίας όπου φοίτησε με διάκριση.

Κάνοντας εδώ μια παρένθεση θα πρέπει να πούμε ότι εκεί, στο Νότιγχαμ, μπήκε σ'ένα αριστερό όμιλο που τον βοήθησε, όπως αναφέρει ο ίδιος, να γνωρίσει τη σοσιαλιστική κοσμοθεωρία. Όταν επέστρεψε στην Κύπρο προσχώρησε στο παράνομο Κομμουνιστικό Κόμμα και αργότερα, όταν δημιουργήθηκε το ΑΚΕΛ, ήταν από τα ιδρυτικά μέλη του. Με τη δράση και την αξία του αναδείχθηκε πολύ γρήγορα στις πιο υπεύθυνες θέσεις: στην κομματική ομάδα, την Επιτροπή Πόλης, την Επαρχιακή Επιτροπή, την Κεντρική Επιτροπή, το Πολιτικό Γραφείο...

Ο πρώην ηγέτης της ΠΣΕ (που προηγήθηκε της ΠΕΟ) Μιχαλάκης Μοντάνιος ανέφερε στο γράφοντα: «*Το μεγαλείο του Αδάμ Αδάμαντος είναι που ως κορυφαίος πνευματικός άνθρωπος αγωνίστηκε και θυσιάστηκε για τους αδύνατους, τους αμόρφωτους, τους καταφρονεμένους, ενώ είχε τη δυνατότητα να επιλέξει την ησυχία και την άνεση...*»

Ο Αδάμαντος βρέθηκε εκτός διδασκαλικής έδρας το 1943 με την εκλογή του στο αξίωμα του Δημάρχου Αμμοχώστου στο οποίο επανεκλέγηκε το 1946 και το 1949. Μετά την αποτυχία του ανεξάρτητου συνδυασμού του οποίου ηγήθηκε στις δημοτικές εκλογές του 1953, βρέθηκε βαθειά πληγωμένος μακριά από την πολιτική και ξανά στην εκπαίδευση όπου εργάστηκε ως καθηγητής και υποδιευθυντής του Διδασκαλικού Κολλεγίου ως το θάνατό του.

Μαρτυρίες για το εκπαιδευτικό του έργο και τη διορατικότητά του

Συνταξιούχοι εκπαιδευτικοί και άλλοι που υπήρξαν φοιτητές του βεβαιώνουν πως επρόκειτο για εκπαιδευτικό με παιδεία ευρύτατη, ρήτορα που εσαγήνευε το ακροατήριό του. Πως όταν ανέλυε την κλασική ελληνική φιλοσοφία καθήλωνε κυριολεκτικά τους μαθητές ή τους φοιτητές που είχαν την τύχη να τον παρακολουθούν. Ο πρώην Διευθυντής του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών Ανδρέας Κλ. Σοφοκλέους μας ανέφερε: «*Είμαστε τυχεροί γιατί ακούσαμε έστω και για λίγο τις σοφές και εμπνευσμένες διαλέξεις του αείμνηστου Αδάμ Αδάμαντος για τα ελληνικά γράμματα και τον ελληνικό πολιτισμό. Μας καθήλωνε με το παρουσιαστικό, την ευφράδεια, τη ρητορική του δεινότητα. Το χαρακτηριστικό ένρινο χρώμα της φωνής του, το πλούσιο λεξιλόγιο και το επαγωγικό ύφος, μας οδηγούσαν σε μια πνευματική μέθεξη που ποτέ άλλοτε δεν είχαμε γνωρίσει*».

Τη μεγάλη αγάπη του για τον Όμηρο, τόνιζε στη δική του συνέντευξη ο πρώην Υπουργός Παιδείας Χρυσόστομος Σοφινός, την οφείλει σ' αυτόν...: «*Η ανάλυση των χαρακτήρων του Ομήρου από τον Αδάμαντος ήταν μια μορφή ελληνολατρείας. Εκφραζόταν με ένα θαυμασμό για τον Όμηρο που δεν τον συναντάς εύκολα, αλλά δεν ήταν μόνο ο θαυμασμός. Ήταν και η γνώση που είχε των θεμάτων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας. Ήταν βαθειά γνώση και ενθουσιασμός μαζί*».

Το πιο βασικό, έλεγε στο συγγραφέα ο Μηνάς Χατζηκώστας από την Περιστερωνοπηγή Αμμοχώστου, ήταν η διορατικότητα του Αδάμαντος: «*Έβλεπε πολλά χρόνια μπροστά. Όταν αφέθηκε ελεύθερος ο Μακάριος από τις Σευκέλλες, εμείς*

Ομιλία Αδάμ Αδάμαντος στο Δημοτικό Στάδιο Αμμοχώστου, 1949

οι φοιτητές εκάμαμε παρελάσεις στη Μόρφου. Παναγυριζάμε και για την απελευθέρωση του εθνάρχη και γιατί νομίσαμε ότι ελύθη το Κυπριακό. Κρατούσαμε την ελληνική σημαία επιστρέφοντας στο Κολλέγιο. Ήταν το μάθημά του... Μπήκε στην τάξη και αντί μαθήματος άρχισε να μας μιλά για το κυπριακό πρόβλημα. Κοίταζε και λίγο από το παράθυρο, μήπως τον έβλεπε κανένας Άγγλος... Θυμούμαι μερικές φράσεις του: "Μην πανηγυρίζετε... Είστε νέοι εσείς... Ίσως να είναι ένα ελάχιστο βήμα η απελευθέρωση του Μακαρίου, αλλά το Κυπριακό δεν ελύθη. Το πρόβλημα της Κύπρου θα περάσει από πολλά στάδια..." Ήταν πολύ συγκινημένος. Σαν να μιλούσε στο λαό... Τέτοιο καθαρό μυαλό και τέτοιος ρήτορας δεν υπήρξε άλλος...».

Μαρτυρίες για τη δράση του Αδάμαντος ως Δημάρχου Αμμοχώστου

Συγκλονιστικές είναι επίσης οι μαρτυρίες που καταγράψαμε και για τη δράση του Αδάμαντος ως Δημάρχου. Ο συνταξιούχος του Δήμου Αμμοχώστου, πρόσφυγας στο Αρμενοχώρι, Νίκος Γ. Νικολάου μας είπε:

«*Ήταν τότε το πρόβλημα με τους παραγκόβιους που ζούσαν μέσα σε τσίγκους και σε χαρτόνια ή μέσα στους σπήλιους του Καράουλου... Όταν πηγαίναμε στο πυροφάνι (ήμουν τότε έξι χρονών), βλέπαμε τις ανταύγειες της φωτιάς. Ήταν οι τρωγλοδύτες κι εκείνοι που είχαν για "σπίτι", τους σπήλιους. Είχαν μια τρύπα να βγαίνει καπνός. Έβλεπα τις ανταύγειες και ρωτούσα τον*

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ, ΔΗΜΑΡΧΟΣ, ΗΓΕΤΗΣ

πατέρα μου που μου έλεγε “είναι κόσμος τζιαι τζοιμάται μες τους σπήλιους...”. Ήταν μεταξύ των βόρειων τειχών και του Καραόλου, εκεί που ήταν το παλιό λατομείο. Ακριβώς εκεί κοντά κτίστηκε το πρώτο γηροκομείο από το μακαρίτη τον Αδάμαντο που λειτούργησε το 1948. Έκτισε τις εργατικές κατοικίες στην περιοχή του Σταυρού στο Βαρώσι. Ήταν 48 κατοικίες στις οποίες στεγάστηκαν πολυμελείς ελληνοκυπριακές οικογένειες – με δύο μέχρι τέσσερις λίρες ενοίκιο το μήνα – ανάμεσά τους και η οικογένεια της αδελφής μου που είχε εφτά παιδιά, καθώς και άλλες δώδεκα κατοικίες στην παλιά Αμμόχωστο, στις οποίες στεγάστηκαν πολυμελείς τουρκοκυπριακές οικογένειες.

Οργάνωσε λαϊκό συσσίτιο για τους άπορους, τους δικακωνητάς, παιδοκομικό σταθμό για τα παιδιά των εργαζομένων γυναικών, δημοτικές αγορές, δημοτικό στάδιο, δημοτικά λουτρά... Έκαμε δρόμους, ασφαλτοστρώσεις, ηλεκτροφωτισμό σε μεγάλες αποστάσεις και σε περιοχές που ήταν επικίνδυνες. Υπήρχαν περιπτώσεις που ο δρόμος ήταν κατηφορικός και γέμιζε νερό που έφτανε ως τη λίμνη του Αγίου Λουκά. Έκαμε έργα για τη διοχέτευσή του, ανέβασε το ύψος των δρόμων.

Ο δήμαρχος Αμμοχώστου Αδάμ Αδάμαντος (καθήμενος, στο κέντρο της φωτογραφίας), με Τουρκοκύπριους στην Παλιά Αμμόχωστο το 1946.

Θυμάμαι μια φορά με τη μητέρα μου παρ' ολίγο να πνιγώ... Κρατούσε σ' ένα κυπαρίσι με το ένα χέρι και με το άλλο το καλάθι που είχε μέσα φαγητό για να φάμε οκτώ άτομα... Την κρατούσα σφιχτά και έκλαια... Όσο προχωρούσαμε, το νερό βάθαινε... Η μητέρα μου γλίστρησε σε μια στιγμή, έκανε μεγάλη προσπάθεια, στάθηκε στο ένα της πόδι και βρήκε στέρεο έδαφος... Με το νερό ως τα στήθη της περάσαμε το χωματόδρομο, γλυτώσαμε...».

Συνθήκες διαβίωσης άθλιες που για ν' αλλάξουν προς το καλύτερο, χρειάστηκαν και έγιναν αγώνες σκληροί. Κυρίαρχη στους αγώνες αυτούς η συμβολή της Αριστεράς περιλαμβανομένου του Δήμου Αμμοχώστου που με τον Αδάμαντος ως Δήμαρχο, ήταν βασικό της προπύργιο. Ο τότε δημοτικός σύμβουλος και γραμματέας των συντεχνιών Αμμοχώστου, Πρόδρομος Παπαβασιλείου, υπογραμμίζει ότι ο Αδάμαντος έφερε για πρώτη φορά στην Αμμόχωστο την αλλαγή. Έφερε το σχεδιασμό, το πρόγραμμα, την εμπιστοσύνη, το όραμα στον κόσμο...

Αυτός ήταν ο Αδάμ Αδάμαντος. Ο τίμιος, ο εργατικός, ο

υποδειγματικός, που πήγε στο δημαρχείο φτωχός και έφυγε φτωχότερος. Και μια «λεπτομέρεια»: προτού εκλεγεί στο αξίωμα του Δημάρχου, είχε εργαστεί 14 χρόνια ως καθηγητής. Εάν εργαζόταν 15 χρόνια, θα έπαιρνε μian έστω μειωμένη σύνταξη από τη Ελλάδα.

Η κόρη του Αδάμαντος, Ιώ Μιχαλάκη Μοντάνιου διευκρινίζει: «Εργάστηκε μερικώς στη Σχολή Σιακαλλή αλλά αυτή δεν ήταν τότε αναγνωρισμένη. Αργότερα αναγνωρίστηκε. Μετά γράφτηκε σε κάποιο ταμείο χηρείας-ορφανών... Έδωσε εισφορές για ένα χρόνο, αλλά το ταμείο αυτό τελικά καταργήθηκε. Εργάστηκε για έξι χρόνια στο Διδασκαλικό Κολλέγιο που θα μπορούσαν να προστεθούν στα 14 χρόνια, αλλά η Ελλάδα δεν τα αναγνώριζε. Πέθανε ο πατέρας μου και η μητέρα μου δεν πήρε γρόσι.

Σε αναγνώριση των υπηρεσιών του στα δημόσια, που δικαιωματικά σαν σύζυγος θα 'πρεπε να της δοθεί, ο Γεώργιος Παπαδόπουλος – φίλος και συνάδελφος του πατέρα μου στο Διδασκαλικό Κολλέγιο Μόρφου – προσπάθησε να πείσει τη μητέρα μου να αποδεχθεί την εισήγησή του και να σταλεί προ-

σωπική επιστολή στο Μακάριο που να αναφέρεται στην αδικία αυτή. Ο ερχομός του Γραφείου Ευημερίας για να δει αν έμνε σε καμιά τρώγλη ήταν το πρώτο σοκ... Τους λέει η μητέρα μου, "Μένω με την κόρη μου. Δεν έχω περιουσία εγώ". Γράφει ιδιοχείρως ο Μακάριος την απάντηση: "Απορρίπτεται"...».

Επειδή δεν είχε δικό του αυτοκίνητο, αν έπρεπε να πάει κάπου κοντά πήγαινε με τα πόδια ή με το ποδήλατο, ενώ στις μακρινές αποστάσεις τον έπαιρνε με το αυτοκίνητο του δημαρχείου πότε ο ένας και πότε ο άλλος υπάλληλος.

«Εβούραν τες δουλειές. Όπου είχε πρόβλημα είχε να πάει να βοηθήσει πρώτα ο ίδιος τον κόσμο. Εν εκαρτέραν τους άλλους... Ενωτοξημερώνετον με τους μηχανικούς που κάμνισιν τα σχέδια της πόλης...» ανέφερε στο συγγραφέα ο Σάββας Μηνά, υπάλληλος του Δήμου Αμμοχώστου επί Αδάμαντος, σε συνέντευξή του το 2002 στο συνοικισμό προσφύγων Αγίου Σπυριδώνα στα Πολεμίδια και πρόσθεσε:

«Ο Αδάμαντος έπιασε έναν χωρκόν τζ' έκαμέν το πόλην... Όταν ανάλαβεν το δημαρχείον, σχεδόν ούλλοι οι δρόμοι ήτουν χωματόδρομοι. Έβαλεν έναν πρόγραμμαν τζαι σε μικρόν διάστημα, παρόλον που είχεν μόνον πρωτόγονα μέσα, ασφαλτόστρωσέν τους ούλλους. Τζαι θυμούμαι του μακαρίτη του Χαμπή, ο Χαμπής ήταν δημοτικός σύμβουλος, τζαι το σπίτιν του απέναντι που την δημοτικήν αγοράν, έν τον έκαμνεν. Άφηκέν τον τελευταίον για να μεν πουν εκάμαν τον γιατί ήταν ο Χαμπής... Τζ' εφωνάζαν του οι γειτόνοι, "Να φύεις ολάν που δαμαί"... Έτσι εδουλέφκαν τότες τα στελέχη... Εθωρούσαν τον κόσμον τον άλλον πρώτα τζαι ύστερα τους εαυτούς τους...».

Έχοντας τη στήριξη της Αριστεράς, ο Αδάμαντος έθεσε τη σφραγίδα του στην εξαιρετικά πλούσια δράση του Δήμου της Αμμοχώστου όπως και στους άλλους μεγάλους λαϊκούς αγώνες της εποχής του.

Αγώνες εργατικούς και εθνικούς. Για τον τιμάρημο, τους ανέργους, τους καταστηματάρχες, τους ανελεύθερους νόμους που τον οδήγησαν επανειλημμένα στα δικαστήρια με την κατηγορία ότι ηγείτο παράνομων συγκεντρώσεων, παρελάσεων και διαδηλώσεων...

Πρωταγωνιστής στους αγώνες του λαού του, ο Αδάμαντος έκανε το παν για τις καλύτερες δυνατές σχέσεις των Ελλήνων και των Τούρκων της Κύπρου. Αγαπητός είχε καταστεί και στην παλιά Αμμόχωστο που κατοικείτο σχεδόν ολοκληρωτικά από Τουρκοκύπριους, ανέφερε ο Πλουτής Σέρβας και πρόσθεσε: «Δήμαρχο δικό τους τον θεωρούσαν οι σύνοικοι και συχνά τον καλούσαν για να ακούσουν τις συμβουλές του. Κυριολεκτικά κρεμόντουσαν από τα χείλη του...».

ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗ

Το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου βρήκε τους Έλληνες της Κύπρου φανατικά αφοσιωμένους στην υπόθεση της ένωσης, αλλά και βαθιά διχασμένους. Από τη μια ήταν η Δεξιά που δεν ήθελε καμιά συνεργασία ή επαφή με τους κομμουνιστές και από την άλλη η Αρι-

Αύγουστος 1948, Αυτοκυβέρνηση – Ένωση.

Κληρίδη (πατέρα του κατοπινού Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Γλαύκου Κληρίδη) που τέθηκε στη συνέχεια επικεφαλής ενός ευρύτερου προοδευτικού μετώπου, του Εθνικού Απελευθερωτικού Συνασπισμού (ΕΑΣ) που δημιουργήθηκε στις 7.12.1947.

Η αντιπρόταση των Βρετανών στο αίτημα των Ελλήνων της Κύπρου για ένωση της νήσου με την Ελλάδα ήταν η προσφορά για παροχή φιλελεύθερου συντάγματος, παραχώρηση στην οποία οδηγήθηκαν ως αποτέλεσμα της νίκης των συμμάχων στο μεγάλο αντιφασιστικό πόλεμο, της δημιουργίας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και του φιλελευθερισμού που αναπτύχθηκε σ' ολόκληρο τον κόσμο, με τους λαούς των διαφόρων αποικιών που συνέβαλαν και με τους δικούς τους αγώνες και θυσίες στην συντριβή του φασισμού, να θέτουν επιτακτικά το αίτημα για αυτοδιάθεση και απελευθέρωση.

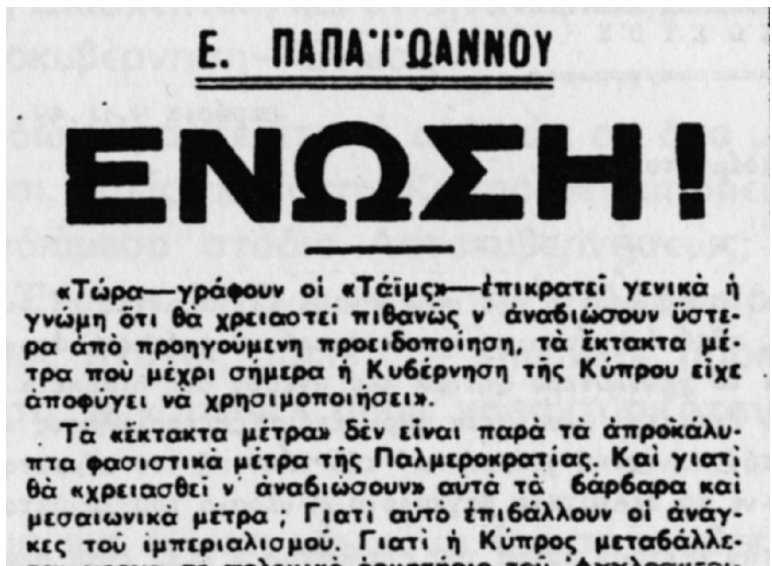

Εργασίες για καταρισμό σχεδίου συντάγματος για την Κύπρο

Τον Μάρτιο του 1947 έφτασε στην Κύπρο ο νέος κυβερνήτης, λόρδος Ουίνστερ που σε διάγγελμα του, στις 9.7.1947 εξήγγειλε τη συγκρότηση Συμβουλευτικής Συνέλευσης ή Διάσκεψης που έμεινε γνωστή στην ιστορία της Κύπρου ως Διασκεπτική. Η Δεξιά, με επικεφαλής την εθναρχία, απέρριψε αμέσως την πρόσκληση του κυβερνήτη, έριξε το σύνθημα για «αποχή» και επέκρινε την Αριστερά που, μετά από κάποιους δισταγμούς και αποτυχημένες προσπάθειες για «κατοχυρωμένη αποχή» και παραίτηση όλων των διορισμένων από τα αξιώματά τους, απάντησε θετικά. Η απόφασή της λήφθηκε στο πέμπτο συνέδριο του ΑΚΕΛ που πραγματοποιήθηκε στις 13-15 του Σεπτεμβρίου 1947.

Η Διασκεπτική άρχισε τις εργασίες της την 1η του Νόβμβρη 1947 υπό την προεδρία του Αρχιδικαστή της Κύπρου Σερ Έντουαρντ Τζάκσον με κύρια αποστολή τον καταρισμό σχεδίου συντάγματος για την Κύπρο. Ήταν η πρώτη φορά που συνέρχονταν Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι στην ιστορία της νήσου με τέτοια αποστολή, έστω και διασπασμένοι.

Σ' αυτήν προέκυψαν από την αρχή μεγάλες διαφορές. Οι αντιπρόσωποι της Αριστεράς επεδίωκαν λύση πλήρους αυτοκυβέρνησης, ενώ οι Άγγλοι, οι οποίοι είχαν την υποστήριξη των Τούρκων αντιπροσώπων, επεδίωκαν λύση πολύ περιορισμένης αυτοκυβέρνησης.

Γενάρης 1949, μόνο Ένωση... (Άρθρο Ε. Παπαϊωάννου, «Δημοκράτης» 19.1.1949).

στερά που ενώ κατέβαλλε προσπάθειες για την ενότητα του λαού, δεν έλειπαν από τις διακηρύξεις και τις πρακτικές της εκείνα που δυσκόλευαν την επίτευξη του στόχου αυτού.

Για ν' αντιμετωπίσει τον άκρατο αντικομμουνισμό της Δεξιάς, η Αριστερά προσπάθησε και πέτυχε τη δημιουργία της Παράταξης Εθνικής Συνεργασίας –μια συμμαχία του ΑΚΕΛ με μερικούς φιλελεύθερους παράγοντες της αστικής τάξης, με δεσπόζουσα φυσιογνωμία το δικηγόρο και πολιτευτή Γιάννη

Ομιλία του Αδάμαντος στη Διασκεπτική

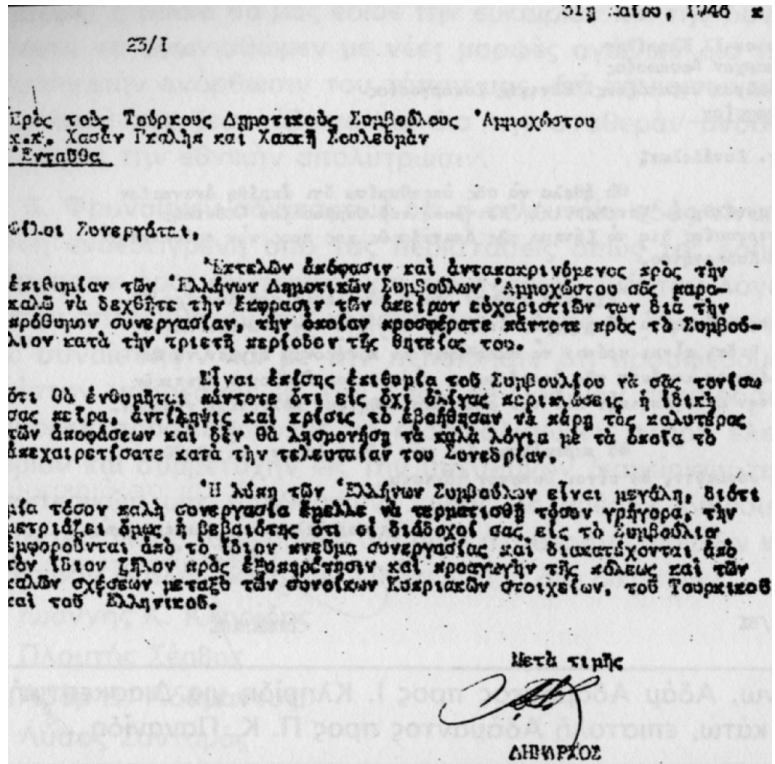
Μελετώντας τις ομιλίες διαφόρων αντιπροσώπων όπως αυτές παρατίθενται στην «Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου 1878-1978» και αλλού, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι και ως κοινότητα, αλλά και ως Αριστερά, υποτιμήσαμε τον κίνδυνο της έντασης και της σύγκρουσης μεταξύ των δυο κοινοτήτων. Και αυτή η υποτίμηση φαίνεται όχι μόνο μέσα από τις αδιάλλακτες θέσεις των εκπροσώπων μας, αλλά και μέσα από το, μειωτικό για τους Τουρκοκύπριους, ύφος με το οποίο τις διατύπωναν.

Πιο προσεκτικός στην έκφραση των απόψεών του, ιδιαίτερα σε σχέση με τις μειονότητες της νήσου, ήταν ο Αδάμ Αδάμαντος. Στην ομιλία που έκανε στις 18.11.1947 στη Διασκεπτική, έλεγε γι' αυτές: «Τας εκτιμώμεν και τας σεβόμεθα και δεν θέλομεν τίποτε άλλον σχετικώς με αυτά παρά να εξακολουθήσουν να διαβιούν μεταξύ μας εν ειρήνη, ευτυχία και ασφαλεία, είναι δε έργον όλων ημών, ως σώματος να εξεύρομεν τους τρόπους, διά των οποίων τα δικαιώματά των θα εξασφαλιστούν. Εις το σημείον αυτό θα ήθελα να λεχθή ότι δεν είναι υποσχέσεις -όπως υπεστηρίχθη από ένα Τουρκικό μέλος- που θέλομεν να δίδωνται. Θέλομεν ίσια-ίσια να εξασφαλισθούν τα ιδιαίτερα συμφέροντά των, θρησκευτικά και εκπαιδευτικά ή οποιαδήποτε άλλα, διά προνοιών του συντάγματος. Κάθε προσπάθεια των αντιπροσώπων της μειονότητας προς αυτήν την κατεύθυνσιν είναι απολύτως δικαιολογημένη και πρέπει όλοι να βοηθήσωμεν».

Προσεκτικός και διαλεκτικός ο Αδάμαντος. Όπως άρμοζε στην παιδεία και το χαρακτήρα του και όπως υπαγόρευαν οι δύσκολοι καιροί που περνούσε η πολυβασανισμένη πατρίδα. Ένα χελιδόνι, ωστόσο, δεν φέρνει την άνοιξη... Με την εμμονή της κάθε πλευράς στις δικές της θέσεις και με τη διαρκή και έντονη κριτική της Δεξιάς που κατηγορούσε δημαγωγικά την Αριστερά για προδοσία λόγω της συμμετοχής της στη Διασκεπτική(!!!) και πρόβαλλε ταυτόχρονα το σύνθημα «Ένωσις και μόνον Ένωσις», η Διασκεπτική οδηγήθηκε τελικά το Μάη του 1948 σε κατάρρευση η οποία και οριστικοποιήθηκε με την αποχώρηση των αριστερών και των συνεργαζομένων μαζί τους αντιπροσώπων.

Προβληματισμός στην ηγεσία της Αριστεράς - Συνάντηση με Ζαχαριάδη στα βουνά της Ελλάδας

Η απόφαση για αποχώρηση από τη Διασκεπτική πολύ τον βασάνισε τον Αδάμαντος. Με βάση τα όσα ανέφερε στο συγγραφέα ο στενός συνεργάτης του Αδάμαντος, Παναγιώτης

Μαστήρης, συμφώνησαν με τον Γιάννη Κληρίδη να μην αποχωρήσουν, γιατί έστω και κολοβωμένες οι ελευθερίες που παρέιχε το προτεινόμενο σύνταγμα, αποτελούσαν ένα βήμα... Και την επομένη ο Κληρίδης άλλαξε γνώμη...

Επιστολή Αδάμ Αδάμαντος προς τους Τούρκους δημοτικούς συμβούλους Αμμοχώστου.

Τηλεγράφημα Παπαϊωάννου προς Αδάμαντος.

Στην ηγεσία της Αριστεράς εξακολουθούσε να υπάρχει ο προβληματισμός σχετικά με τη Διασκεπτική, αλλά και για τη γραμμή που έπρεπε να ακολουθηθεί. Αποτέλεσμα των συζητήσεων που συνεχίζονταν, ήταν η απόφαση για αποστολή αντιπροσωπείας του κόμματος στο εξωτερικό για να ζητήσει τις γνώμες άλλων κομμουνιστικών κομμάτων. Την

ΔΙΑΣΚΕΠΤΙΚΗ

αντιπροσωπεία που επισκέφθηκε και την Ελλάδα στα τέλη του 1948 αποτελούσαν οι Φιφής Ιωάννου, τότε Γενικός Γραμματέας του ΑΚΕΛ και Ανδρέας Ζιαρτίδης, Γενικός Γραμματέας της ΠΕΟ και μέλος του Πολιτικού Γραφείου του κόμματος. Δεχόμενη την αντιπροσωπεία αυτή στα βουνά της Ελλάδας, η τότε ηγεσία του παράνομου ΚΚΕ με επικεφαλής το Ζαχαριάδη, εξέφρασε την άποψη ότι ήταν λάθος η συμμετοχή στη Διασκεπτική και ότι ήταν επίσης λάθος το σύνθημα «Αυτοκυβέρνηση-Ένωση».

«Εμείς εδώ θάμαστε έτσι ή αλλιώς σε δύο μήνες στην Αθήνα. Έτσι, εσείς εκεί στην Κύπρο δεν μπορείτε να μιλάτε για ενδιάμεσο στάδιο Αυτοκυβερνήσεως, με τελικό στόχο την Ένωση. Η Ένωση με την Ελλάδα πρέπει να γίνει ο άμεσος στόχος σας!» - υπέδειξε παριστάνοντας τον προφήτη, ο «σοφός» όπως χαρακτηριζόταν τότε, Ζαχαριάδης...

Η γραμμή για ένωση και μόνο ένωση υιοθετήθηκε στη συνέχεια από την Ολομέλεια της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ (που συνήλθε σε συνεδρίες στις 15 του Γενάρη, στις 26 και 27 του Φεβράρη και στις 5 του Μάρτη 1949) η οποία έκρινε πως ήταν λανθασμένη η γραμμή της αυτοκυβέρνησης - ένωσης.

Πώς έκρινε, και με ποια δεδομένα, είναι βέβαια, ένα τεράστιο ζήτημα. Υπέβαλε ο τότε Γενικός Γραμματέας στην Κεντρική Επιτροπή του κόμματος ένα ολοκληρωμένο έγγραφο στο οποίο εξηγούσε όλα εκείνα που περιέγραφε στο ιστορικό αφήγημά του που δημοσιεύτηκε στην «Απογευματινή» τρεις

δεκαετίες αργότερα; Υπογράμιζε το στοιχείο της εγκληματικής προχειρότητας με την οποία, σύμφωνα με τον ίδιο, αλλά και με βάση κατοπινή μαρτυρία του Ανδρέα Ζιαρτίδη, «ασολήθηκε» ο Ζαχαριάδης με το Κυπριακό; Το ανέφερε αυτό ο Ζιαρτίδης στις καθοριστικές σημασίας, για την πορεία της Κύπρου, συνεδρίες της Κεντρικής Επιτροπής;

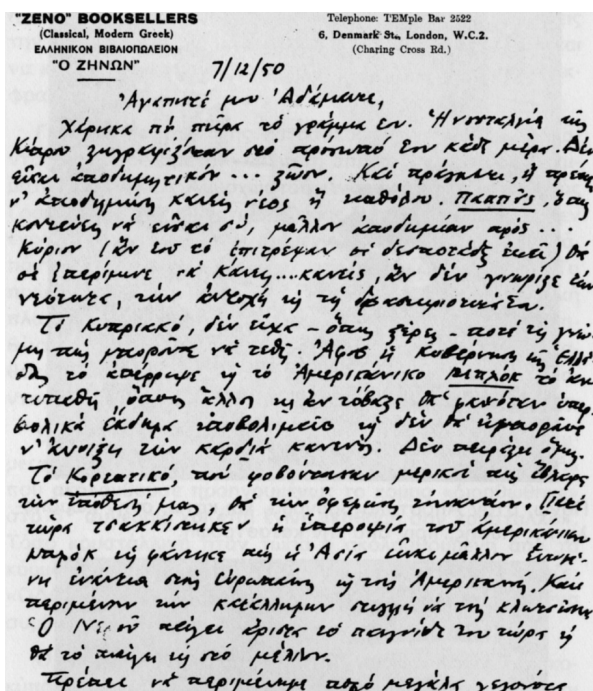
Από ένα συγκλονιστικό έγγραφο με ημερομηνία 20.12.1949 που ετοίμασε και υπέβαλε στην Επαρχιακή Επιτροπή του ΑΚΕΛ Αμμοχώστου ο Αδάμαντος, προκύπτει πως ούτε ο Φιφής ούτε ο Ζιαρτίδης, ενημέρωσαν το κόμμα για αυτές τις «λεπτομέρειες»!!! Αν ενημέρωναν πραγματικά για το πώς «εξηγήθηκε» στο «αδελφό κόμμα» η θέση του ΑΚΕΛ και για το πώς «αποφασίστηκε» η άποψη του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας (;) για την πορεία που έπρεπε (;) να ακολουθήσει η Κύπρος, άλλη μπορούσε να ήταν η απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ... που ακόμα και υπό τις συνθήκες που λήφθηκε δεν ήταν ομόφωνη και χρειάστηκαν μήνες και απανωτές συνεδρίες, για να επιβληθεί...

Μισό αιώνα αργότερα (!!!) περιγράφοντας στον Πανίκο Παιονίδη το τι έγινε στη συνάντηση με το Ζαχαριάδη, ο Ανδρέας Ζιαρτίδης έλεγε ότι ο τότε Γενικός Γραμματέας «εμίλησε για δεκαπέντε λεπτά περίπου εκθέτοντας προφορικά το πρόβλημα» και συνέχιζε: «Μετά από τον Φιφή, επήρην το λόγο ο Ζαχαριάδης, ο οποίος εμίλησε, είμαι βέβαιος, όχι για περισσότερο από επτά λεπτά... Καμία συζήτηση, καμία παρέμβαση από τους άλλους... Μετά που τελειώσαμε με τον Ζαχαριάδη φεύγουμε από το βουνό και πηγαίνουμε στο Βουκουρέστι...». Σ'αυτά τα ελάχιστα μόνο λεπτά είναι που σύμφωνα με τον Ανδρέα Ζιαρτίδη ο τότε ηγέτης του ΚΚΕ έμαθε (;) για τις ιδιομορφίες του αγώνα του κυπριακού λαού, σκέφτηκε (;) πως η γραμμή για αυτοκυβέρνηση - ένωση που ακολουθούσε η κυπριακή Αριστερά ήταν «λανθασμένη» και αποφάσισε (!!!) την αντικατάστασή της με τη γραμμή για την ένωση...

Η υιοθέτηση της αδιάλλακτης γραμμής για την ένωση από το ΑΚΕΛ

Με την αλλαγή της γραμμής του κόμματος, η Κεντρική Επιτροπή παραιτήθηκε -όχι χωρίς αντιδράσεις, όπως προκύπτει από το βαρυσήμαντο έγγραφο του Αδάμαντος του Δεκέμβρη 1949- και μια επταμελής «Προσωρινή Κεντρική Καθοδήγηση» (την αποτελούσαν οι Εζεκίας Παπαϊωάννου, Ανδρέας Φάντης, Ανδρέας Ζιαρτίδης, Παυλάκης Γεωργίου, Σάββας Ιωάννου, Στέλιος Ιακωβίδης και Γιώργος Χριστοδουλίδης) ανέλαβε την ηγεσία ως το έκτο συνέδριο του κόμ-

Η πρώτη σελίδα επιστολής του Ιερόθεου Κυκκώτη (σημαντικού παράγοντα της κυπριακής παροικίας Λονδίνου και συγγραφέα) προς τον Αδάμ Αδάμαντος, 7.12.1950: «...Η νοσταλγία της Κύπρου ζωγραφιζόταν στο πρόσωπό σου κάθε μέρα...».

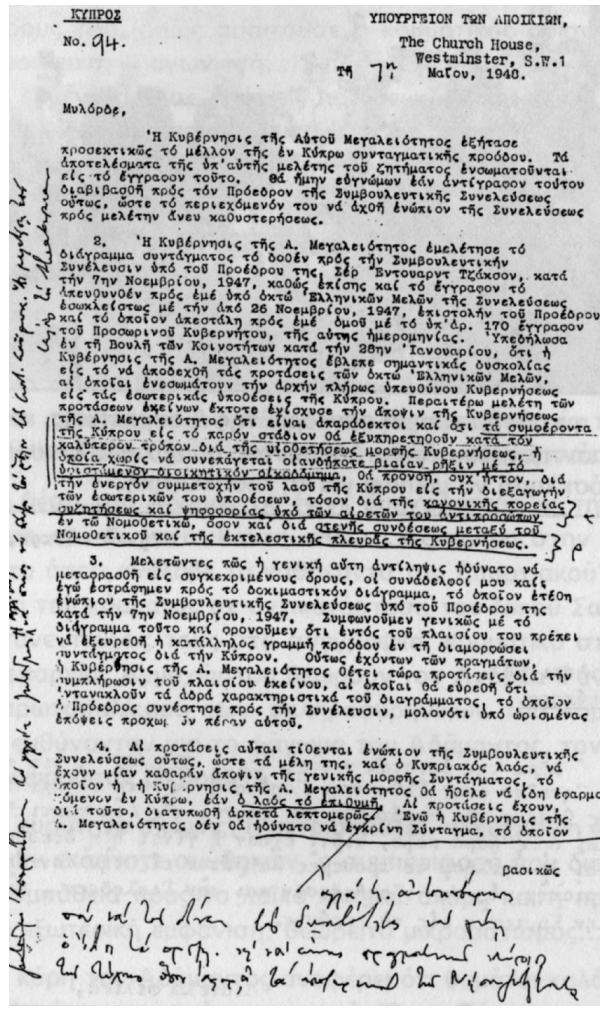

ματος που πραγματοποιήθηκε στις 27 και 28 Αυγούστου 1949. Το συνέδριο αυτό, στο οποίο εκλέγηκε ως νέος Γενικός Γραμματέας, ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, υιοθέτησε την αδιάλλακτη γραμμή για την ένωση. Στην πολιτική εισήγηση, ο Παπαϊωάννου διακήρυξε: «Θα ζητούμε παντού και πάντοτε την Ένωση μας με την Ελλάδα. Θ' απορρίψουμε οποιαδήποτε Συνταγματική πρόταση. Σε περίπτωση που θα μας επιβληθεί ένα Σύνταγμα θ' αγωνιστούμε για την αποτυχία του...» («Νέος Δημοκράτης», Αύγουστος 1949).

Έγραφε ο Παπαϊωάννου στο θεωρητικό όργανο της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ «Δημοκράτης» (Δεκέμβρης 1949) κάτω από τον τίτλο «Το Εθνικό μας ζήτημα» αναφερόμενος στην εθναρχία: «Αυτή η μερίδα παρουσιάζεται σαν "αδιάλλακτη" με το σύνθημα του "Ένωσης και μόνον Ένωσης". Αποβλέπει στον Αμερικάνικο ιμπεριαλισμό σαν ισχυρότερο του Εγγλέζικου. Η "αδιαλλαξία" της είναι υποβολιμαία από το αφεντικό της...».

Η αδιαλλαξία, λοιπόν, ήταν για τον Παπαϊωάννου πατριωτισμός!!! Η αληθινή όμως αδιαλλαξία όχι η αδιαλλαξία σε εισαγωγικά ή η υποβολιμαία... Αδιάλλακτη η Δεξιά, πιο αδιάλλακτη απ' εδώ και πέρα η Αριστερά, κι όποιον πάρει ο χάρος... Δεν υπήρχαν στην ηγεσία αυτού του λαού κάποιοι άνθρωποι που να βλέπουν λίγο μακριά, που να σκέφτονται πριν μιλήσουν, που να συμπεριφέρονται πιο ψύχραιμα και πιο σοβαρά;

Υπήρχαν! Και πρώτος, ανάμεσά τους, ο Αδάμαντος που εξακολουθούσε να θεωρεί τη γραμμή για αυτοκυβέρνηση – ένωση ως την πλέον ενδεδειγμένη μέσα στις συνθήκες της εποχής εκείνης. Χωρίς να βγαίνει ωστόσο να εκφράζει δημόσια τη διαφωνία του. Γι' αυτό και η υπογραφή του (μαζί με τις υπογραφές των άλλων ηγετών της Αριστεράς) στις 21.11.1949 στο υπόμνημα προς το Συμβούλιο Ασφαλείας και τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τον ενωτικό αγώνα της Κύπρου, και η συμμετοχή του, στη συνέχεια, στη Λαϊκή Εθνική Πρεσβεία από την οποία θα βγάλει τα οριστικά πια συμπεράσματά του που θα τον οδηγήσουν στην ανοιχτή ρήξη με την ηγεσία... Συγκλονιστικότερη για τον Αδάμαντος εμπειρία υπήρξε η διαπίστωση για την αδιαφορία που υπήρχε διεθνώς για το αίτημα των Ελλήνων της Κύπρου για ένωση με την Ελλάδα. Αυτό ήταν το κυριότερο συμπέρασμά του από την αποστολή της Λαϊκής Εθνικής Πρεσβείας σε διάφορες χώρες το 1950 που την αποτελούσαν εκτός από τον ίδιο, ο νέος Γενικός Γραμματέας του κόμματος Εζεκίας Παπαϊωάννου και ο Εύδωρος Ιωαννίδης (Δύρος Άλαστος), Γραμ-

Χειρόγραφες παρατηρήσεις του Αδάμ Αδάμαντος σε αντίγραφο των προτάσεων του Υπουργού των Αποικιών, 7 Μαΐου 1948, για το συνταγματικό μέλλον της Κύπρου.

ματέας της Κυπριακής Επιτροπής Λονδίνου.

Θεωρώντας καθήκον του να ενημερώσει το κόμμα για τα αποτελέσματα της αποστολής τους και τις εμπειρίες του, έστειλε στις 26.2.1951 μια συγκλονιστική επιστολή προς την Κεντρική Επιτροπή του ΑΚΕΛ. Μια επιστολή που εντυπωσιάζει για το ήθος και τη ψυχραιμία που επέδειξε ο Αδάμαντος απέναντι στη βάναυση συμπεριφορά του τότε Γενικού Γραμματέα του κόμματος που γινόταν χειρότερη εξαιτίας του γεγονότος ότι κρίθηκε σκόπιμο να μεταβεί ο Εύδωρος Ιωαννίδης στις χώρες της Άπω Ανατολής, με αποτέλεσμα να μείνουν οι δυο τους.

Επρόκειτο για ένα ακόμα ιστορικό ντοκουμέντο που η υπόλοιπη ηγεσία όφειλε και πάλι να μελετήσει προσεκτικά και να βγάλει τα αναγκαία συμπεράσματα για το καλό του κόμματος και της Κύπρου. Το πιο σημαντικό από τα γραφόμενα του Αδάμαντος ήταν η τολμηρή και έντιμη υπόδειξη για αλλαγή γραμμής και τακτικής. Αλλά και το πορτρέτο του Παπαϊωάννου -του οργίλου, του παράφορου, του τυραννι-

ΑΠΟΦΑΣΗ – ΕΞΟΝΤΩΣΗ

κού, όπως αναφέρεται στο έγγραφο- που έφτασε ακόμα και στο σημείο να διατυπώσει απειλές χειροδικίας κατά του συντρόφου του...

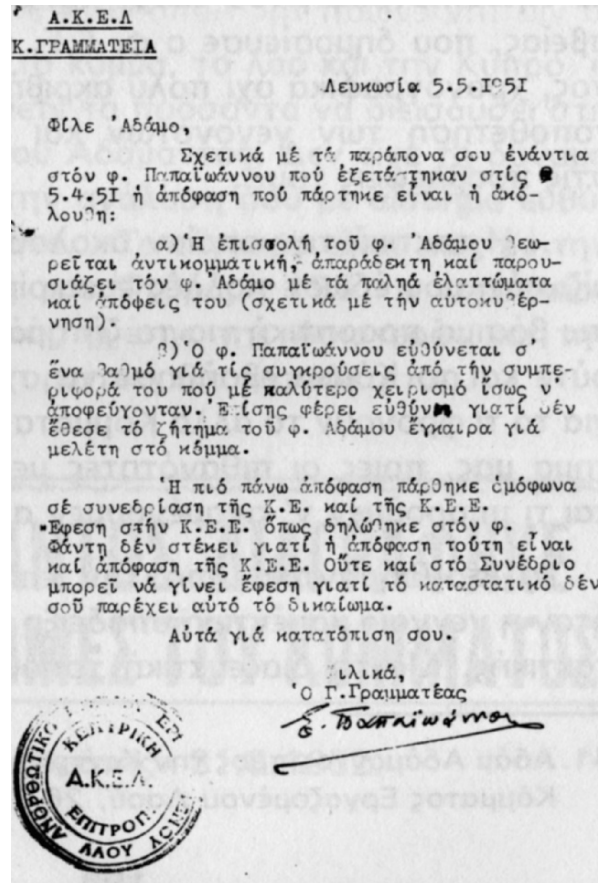
Το δίλημμα που βασάνιζε τον Αδάμαντος ήταν μεγάλο. Από την μια το κομματικό καθήκον του επέβαλλε να πειθαρχήσει στις αποφάσεις της πλειοψηφίας, από την άλλη το δικαίωμα της ελεύθερης σκέψης και η διαύγεια πνεύματος (που του επέτρεπε να βλέπει μακριά και ταυτόχρονα καθαρά τους κινδύνους που απειλούσαν την πατρίδα...) του επέβαλλαν την επανέκφραση της διαφωνίας του και την τολμηρή κριτική των κακώς εχόντων στο κόμμα του... Για το καλό του κόμματος, του βασανισμένου λαού, της αλυσοδεμένης πατρίδας. Και τόλμησε...

Όμως δυστυχώς για το κόμμα, το λαό και την Κύπρο, η ακελική ηγεσία δεν διέθετε τα προσόντα να διεισδύσει στη βαθύτητα της σκέψης του Αδάμαντος. Δεν είχε τη δύναμη να αξιοποιήσει σωστά την ανάλυση που με αίσθημα ευθύνης, όπως πάντοτε, έκανε... Το σίγουρο είναι πως με την επιστολή του της 26ης του Φεβράρη 1951 ο κορυφαίος πολιτικός και πνευματικός ηγέτης της Αριστεράς και της Κύπρου, υπέγραψε την οριστική πια καταδίκη του.

Από το χειρόγραφο του Αδάμ Αδάμαντος για τις εμπειρίες του από την αποστολή της Λαϊκής Εθνικής Πρεσβείας και τις διαπιστώσεις του από τη συμπεριφορά του Εξεκία Παπαϊωάννου.

Στο έγγραφο του ΑΚΕΛ με τίτλο «Απόψεις και εκτίμηση της υπεπιτροπής για τα κεντρικά στελέχη – Β' μέρος» (χωρίς ημερομηνία, υποθέτουμε του 1951) διαβάζουμε: «Ο φ. Αδάμαντος μπορεί και πρέπει να παραμείνει στην κομ-

Η επιστολή του Παπαϊωάννου προς τον Αδάμαντος, 5.5.1951.

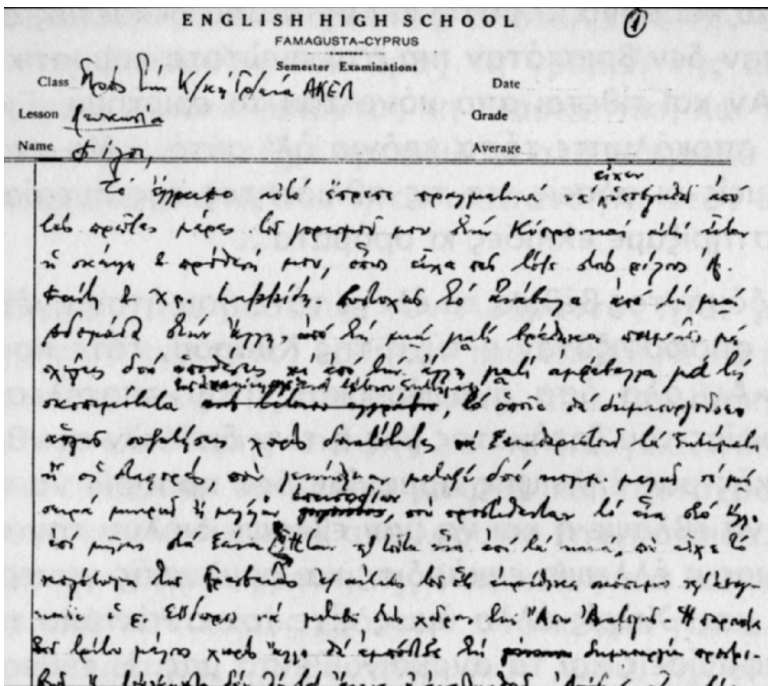
ματική βάση όπου θα βοηθηθεί, για την θεραπεία όλων των αδυναμιών του. Ο φ. Αδάμ Αδάμαντος δεν πρέπει να συνεχίσει όντας δήμαρχος. Το Δημοκρατικό αξίωμα έθρεψε τις μικροαστικές του αδυναμίες...».

Στην απάντησή της (5.5.1951) προς την επιστολή του Αδάμαντος που έφερε μάλιστα την υπογραφή του ίδιου του Παπαϊωάννου, η ηγεσία του κόμματος ανέφερε:

«α. Η επιστολή του φ. Αδάμου θεωρείται αντικομματική, απαράδεκτη και παρουσιάζει τον φ. Αδάμο με τα παλιά ελαττώματα και απόψεις του (σχετικά με την αυτοκυβέρνηση). β. Ο φ. Παπαϊωάννου ευθύνεται σ' ένα βαθμό για τις συγκρούσεις από την συμπεριφορά του που με καλύτερο χειρισμό ίσως ν' αποφεύγονταν. Επίσης φέρει ευθύνη γιατί δεν έθεσε το ζήτημα του φ. Αδάμου έγκαιρα για μελέτη στο κόμμα».

Ευθυνόταν, λοιπόν, «σε ένα βαθμό» (...) ο Παπαϊωάννου για τη βάνουση συμπεριφορά του προς τον Αδάμαντος, αλλά με την επιστολή του ο τελευταίος διέπραξε «ασυγχώρητο σφάλμα». Και το «χειρότερο», διατηρούσε τα παλιά «ελαττώματα» και τις απόψεις του σχετικά με την αυτοκυβέρνηση!!!

Αυτά το Μάρ του 1951 όταν ο Παπαϊωάννου ήταν ακόμα νέος στο πόστο του Γενικού Γραμματέα και ο Αδάμαντος

Δήμαρχος Αμμοχώστου με κύρος ανάμεσα στα λαϊκά στρώματα, τεράστιο. Αυτό δυσχέρανε την εφαρμογή του σχεδίου της ηγεσίας για την εξόντωσή του, αλλά δεν την απέτρεπε. Αντίθετα, όσο μεγαλύτερο ήταν το κύρος του, τόσο πιο λυσσαλέες ήταν και οι συκοφαντίες σε βάρος του.

Απόφαση για διαγραφή του Αδάμ Αδάμαντος από τις γραμμές του κόμματος

Η απόφαση για τη διαγραφή του Αδάμαντος λήφθηκε από την ολομέλεια της Επαρχιακής Επιτροπής του ΑΚΕΛ Αμμοχώστου στις 12.8.1952 αλλά δόθηκε στη δημοσιότητα αρκετές μέρες αργότερα, στις 31 Αυγούστου, μετά τη δημοσίευση της απόφασης για την αποβολή των Σέρβα, Νούση και Κακογιάννη. Με την απόφαση ο Αδάμαντος κατηγορείτο ότι ακολουθούσε αντικομματική τακτική, ότι επέμενε στην αυτοκυβέρνηση, ότι ήθελε το ΑΚΕΛ να μην πρωτοπορεί στον αγώνα για την ένωση και ότι ο ίδιος δεν ήθελε με κανένα τρόπο να θυσιάσει ούτε το μικρό του δακτυλάκι για ένα τέτοιο αγώνα...

Εναντίον του Αδάμαντος και των άλλων στελεχών που αποβλήθηκαν, εγκρίνονταν τότε μαζικά, τα γνωστά, σε αυτές τις περιπτώσεις, ομόφωνα, όπως τα αποκαλούσε η ηγεσία, ψηφίσματα καταδίκης που δημοσιεύονταν καθημερινά στις πρώτες σελίδες του «Νέου Δημοκράτη», χωρίς η εφημερίδα αυτή να δημοσιεύσει έστω και μια από τις επιστολές των διαγραφέντων... Μια τέτοια επιστολή έστειλε στις 4.9.1952 ο Αδάμαντος στην εφημερίδα του κόμματος η οποία, όπως ήταν αναμενόμενο, την αγνόησε.

Η επιστολή του Αδάμαντος δημοσιεύτηκε τελικά ολόκληρη στις 15.9.1952 στην εφημερίδα «Φως». Ήταν κοσμιότητα, διδαχτική και προφητική. Τόσο εμπειρισταωμένη και φωτεινή, που το φως της έπρεπε να φτάσει παντού, ακόμα ή πρωτίστως στα μέλη και τους οπαδούς της Αριστεράς που διάβαζαν – όσοι διάβαζαν – σχεδόν αποκλειστικά τον κομματικό Τύπο...

Αποσπάσματα από την επιστολή του Αδάμαντος στην εφημερίδα «Φως»

Από τα όσα κατά τη γνώμη της τότε ακελικής ηγεσίας «δεν έπρεπε» να πληροφορηθεί ο κόσμος της Αριστεράς και ο λαός γενικότερα, θεωρούμε αναγκαίο να δώσουμε στον αναγνώστη μερικά εκτενή αποσπάσματα:

«Από τ' αποτελέσματα των Πρεσβειών που τόσον συχνά στέλνονται, τόσον εκ μέρους της δεξιάς όσον και της αριστεράς διά το ζήτημά μας, έχω σχηματίσει την πεποίθηση ότι χάνο-

Ο Α. ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ ΔΙΑΓΡΑΦΗΚΕ ΑΠΟ ΤΙΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ

(συνέχεια από την 1η σελίδα) θηκε που να διαφωνήσει με την απόφαση της Ε.Ε. και να συμφωνήσει με τις απόψεις του Αδάμου.

Είναι τόσο ξεκάθαρο πόσο αντικομματική κι' απαράδεκτη είναι η στάση του Αδάμου έναντι του Κόμματος και των αρχών του, που δε υφίσταται να επ' στρατεύσει με βεωρητικά αποσπάσματα από τους ήγέτες του Μαρξισμού γ'ό να πείσουμε και το λαό μας πως όλη την ευθύνη τη φέρνει ο Αδάμος για την αποβολή του από το Κόμμα, που δεν μπορείς λόγω του μικροαστικού του χαρακτήρα να αφομοιώσει το νέο πνεύμα που φύσησε μέσα στο Κόμμα από το 1940 κι ειδικά από το Στ' και Ζ' Παγκύπριο Συνέδριο του Κόμματος και ν' άρθει στο ύψος ενός Μπολσεβίκου ήγέτη μέσα στις σημερινές δύσκολες συνθήκες που περνά ο σκλαβωμένος Κυπριακός λαός.

Ο Αδάμος έχασε κάθε αγωνιστική διάθεση και δεν του ήταν εύκολο να κρατήσει πιά πολύ τον τιμητικό τίτλο του μέλους του Κόμματος, γι' αυτό αποξενώθηκε κι' αποβλήθηκε από το Κόμμα που τον ανάδειξε για 3 κατά συνέχεια φορές στη θέση του Δημάρχου Αμμοχώστου, κάμνοντας τον έτσι μια Παγκύπρια προσωπικότητα.

Η Ε.Ε. ΑΚΕΛ Αμμοχώστου Βαρύσι, 29.8.52.

δ) Ο Αδάμος ξεκομμένος όπως είναι από το Κόμμα, μακριά από την καθοδήγηση (Κεντρική κι' Επαρχιακή) καλά διατεθειμένος προς την τότε Προσωρινή Καθοδήγηση, διαφωνώντας με την Κριτική κι' Αυτόκριτική που άρχισε στο Κόμμα και που του έγινε και του ίδιου και του αποκλεισμού του να έρχεται σαν υποψήφιος για την Κ.Ε. στο Στ' Παγκύπριο Συνέδριο άρνησε να δλέπει με υποτίμηση και κακό μάτι την Κ.Ε. και εύκολα να προδικαστεί ενάντια της.

Ο Αδάμος αντιπαθεί την Κ.Ε. του Κόμματος κι' οι απόψεις του γι' αυτή συμπίπτουν με εκείνες του αποβληθέντος από το Κόμμα Χρυσάνθου και άλλων φασισιονιστών.

Μια απόδειξη για το πόσο αταξιαστές είναι οι απόψεις του Αδάμου για την πολιτική γραμμή και τακτική του Κόμματος κι' η καταστρατήγηση βασικών Καταστατικών άρθρων του Κόμματος (π.χ. άρθρο 10) είναι η πλήρης ΑΜΟΦΩΝΙΑ που παρουσιάστηκε στα Κομματικά μας μέλη του Βασιλείου από τα όποια πέρασε κι' εγκρίθηκε η απόφαση της Ε.Ε. να γίνει Κομματικό μέλος δεν βρέ-

μεν τα λεφτά μας -όπως μας είπε χαρακτηριστικά και ο Πλαστήρας (τότε πρωθυπουργός της Ελλάδας, Σημ. Λ.Κ.)- γιατί η λύση του ζητήματός μας δεν εξαρτάται και πολύ από μας, αλλά πολύ περισσότερο ίσως, αν μη αποκλειστικά, εξαρτάται από τις ελληνικές και τις διεθνείς συνθήκες, οι οποίες επί του παρόντος δεν παρουσιάζονται διόλου ευνοϊκές.

Και από μεν της δεξιάς δεν παρουσιάζονται ευνοϊκές, γιατί η Κυβέρνηση των Αθηνών, για να μη δυσαρεστήσει τους ξένους πάτρωνές της, είναι αδύνατο να προωθήσει το ζήτημά μας (...) από δε της αριστεράς οι συνθήκες δεν είναι ευνοϊκές, γιατί πρώτα-πρώτα και αυτή η ανακίνηση του ζητήματος σε διεθνείς οργανισμούς δεν έχει πολιτική βάση και ορθότητα. Στερείται μάλιστα και στοιχειώδους λογικής. Γιατί όταν η επίσημη Ελλάδα, που παρίσταται, δεν βάλει το ζήτημα, με ποιο δικαίωμα θα σηκωθεί να το βάλει οποιαδήποτε άλλη χώρα και δη χώρα προς

Από την ανακοίνωση για τη διαγραφή του Αδάμ Αδάμαντος από το ΑΚΕΛ.

ΑΠΟΦΑΣΗ - ΕΞΟΝΤΩΣΗ

την οποία η ίδια διάκειται εχθρικά; Ύστερα, έχω την πεποίθηση ότι η Σοβ. Ένωση θ' αποφύγει επιμελώς να τοποθετήσει το ζήτημά μας...

Υποθέσομεν -είπα- ότι κι εγώ αφήνω τες επιφυλάξεις μου και κατεβαίνω σ'ένα παράφρονα αγώνα. Ποιό θα είναι το αποτέλεσμα; Θα κάμει η μοναρχοφασιστική κυβέρνηση της Ελλάδας το αιματοβαμμένο μου πουκάμισο σημαία και θα διεκδικήσει με σθένος το αίτημα του λαού μας; Ασφαλώς όχι... Αλλά θα συγκινηθεί μήπως η εδώ εθναρχοκεκκοφροσύνη; Θα ήταν πολύ αφελές και να το πιστέψει κανείς. Θα περάσουν ίσια-ίσια από τον τόπο του αίματος, θα τον κοιτάζουν με βδελυγμίαν και θα φτύσουν το μέρος, που εμόλυνεν ένα "όργανο της Σοβιετίας" και διέβαλε τον αδιάβλητόν τους - έστω και ανύπαρκτον αγώνα και τον παρουσίασεν όχι εθνικόν, όπως είναι, αλλά ως κρίκον μιας άλυσης ταραχών, που τα όργανα της Μόσχας εξαπέλυσαν παντού της γήινης σφαιρας!

Το άρθρο του Αδάμ Αδάμωνος που ο «Νέος Δημοκράτης» αρνήθηκε να δημοσιεύσει, δημοσιευμένο, τελικά, στο «Φως», 15.9.1952.

Κάτω από τέτοιες συνθήκες -επρόσθεσα- ΣΗΜΕΡΑ δεν είμαι διατεθειμένος να πειθαρχήσω σε ανεδαιφικά και ανόητα συνθήματα και να θυσιάσω ουδέ το μικρό μου δακτυλάκι. Τέτοια

υπάρχει κυβέρνηση ικανή να κάμει τη θυσία λάβαρο και να κινήσει το σύμπαν για τη διεκδίκηση του δικαίου μας...

... Πιθανόν να χρειασθούν και 5 και 10 και 15 ακόμη χρόνια, ωστόσο ανατείλει αυτή η ημέρα. Ως τότε, όμως, τι θα κάμουμε εμείς; Τον εξτρεμιστικόν και φθοροποιόν αγώνα, που προτείνετε; Ή θα καθόμαστε με σταυρωμένα τα χέρια πιεζόμενοι από ένα φαύλο διοριστικό καθεστώς; Ασφαλώς θα μπορούσαμε να δεχθούμεν ένα ικανοποιητικό βαθμό πολιτικών δικαιωμάτων και αυτοκυβέρνησης, ν' αποκτήσουμε γνήσια λαϊκή και εθνική αντιπροσωπεία, η οποία όχι μόνον των άλλων ζητημάτων τη λύση κατά το δυνατόν να προωθεί -κι' ασφαλώς θα τη προωθεί παραπάνω από τον χαρτοπόλεμο των εφημερίδων και την υπομνηματογραφία των κομματικών γραφείων- αλλά και να παρακολουθεί άγρυπνα και να εκμεταλλεύεται με σύνεση και τέχνη κάθε ευκαιρία, ελληνική ή διεθνή, που προάγει την εθνική μας αποκατάσταση».

Ο Σπύρος Καραολής, βετεράνος της Αριστεράς στο Φρέναρος, και μελετημένος αρκετά, στη συνέντευξη που μου παραχώρησε, ήταν ειλικρινής: «Φέρνω στη μνήμη μου τον Αδάμο που τον γνώρισα από τα τέλη της δεκαετίας του 20 και

Από την απάντηση του Αδάμ Αδάμαντος («Οφειλόμενη απάντηση σε μια ιταμή πρόκληση» - «Φως» 2.12.1952) στην απαίτηση του Εζεκία Παπαϊωάννου να παραιτηθεί από το αξίωμα του δημάρχου Αμμοχώστου.

βλέπω μπροστά μου την αλήθεια, την δικαιοσύνη, την αγάπη, την αλληλεγγύη, τη φιλία, τη σωφροσύνη, την ειρήνη, την ελευθερία... Ήταν η προσωποποίηση όλων αυτών των υπέροχων εννοιών. Ό,τι πιο θετικό έμαθα μελετώντας τον Ουγκώ, τον Τολστόι, τον Γκόρκι και άλλους κορυφαίους της παγκόσμιας διανόησης, ό,τι αγάπησα και με συγκίνησε στη ζωή μου, τα είχε όλα ο Αδάμος... Όμως ο κόσμος ήταν στραβός. Και οι ηγέτες μας, επηρεασμένοι που την φάουσαν την Δεξιάν, υπέκυψαν στην πίεση και την προπαγάνδα της και έκαναν τα λάθη που έκαναν. Αν στήριζαν όμως τον Αδάμον που έλεγεν την αλήθειαν, ήταν να μείνουμε στο 3%...».

Και ο Εζεκίας Παπαϊωάννου, δικαιολογώντας ως τις τελευταίες μέρες της ζωής του την αδιάλλακτη γραμμή για την ένωση, όχι γιατί η γραμμή αυτή ήταν ορθή ή σωτήρια για την Κύπρο, αλλά γιατί, όπως έγραφε στο βιβλίο του «Ενθυμήσεις από τη ζωή μου», τυχόν εγκατάλειψή της θα κόστιζε στο κόμμα (!!!): «Μέσα στις συνθήκες που επικρατούσαν τότε οποιαδήποτε εγκατάλειψη της γραμμής της Ένωσης από μέρους του Κόμματος θα το απομόνωνε από το λαό...».

Το κύριο κατά τον Παπαϊωάννου ήταν να μην χάσει από την δύναμή του το κόμμα... Για τον Αδάμαντος το κύριο ήταν η πατρίδα, για την οποία θυσιάστηκε, γιατί έβλεπε μακριά. Πολύ μακριά... Και τα έγραφε αυτά που έβλεπε, απαντώντας στην Επαρχιακή Επιτροπή του ΑΚΕΛ Αμμοχώστου που τον είχε ήδη καταδικάσει και διαγράψει ως εχθρό του λαού, παραδίνοντας στη συνέχεια, στο εκφραστικό όργανο του κόμματος τη σκυτάλη για την τελειωτική εξόντωση τού... προδότη, του ανθενωτικού, του αποστάτη, του συνταγματόφιλου, του δειλού...

«Με διαγράφουν», κατέληγε ο Αδάμαντος, «γιατί έχασα την αγωνιστική μου διάθεση! Δεν αναφέρουν όμως έστω και μια φορά, που αρνήθηκα να κατεβώ σε αγώνα. Η αλήθεια είναι πως έχασα, ή μάλλον, δεν έχω καμιά εμπιστοσύνη σε ό,τι ονομάζεται κομματική ηγεσία...»

Όσον αφορά τέλος τη δήλωση πως το κόμμα με ανέδειξε τρεις φορές δήμαρχο και με έκαμε παγκύπρια προσωπικότητα, θα ήθελα, αν ο ισχυρισμός είναι ότι με ανέσυρεν από την αφάνεια και ενώ δεν διέθετα καμιά αξία με ανέδειξε στο αξίωμα του δημάρχου και με έκαμε παγκύπρια φυσιογνωμία, θά θελα λέγω, να μιλήσουν άλλοι γ' αυτό κι όχι εγώ. Να μιλήσουν οι συμπολίτες μου, το κοινόν της Κύπρου, όλοι όσοι με γνώρισαν».

Μίλησε ο λαός για τον Αδάμαντος, αλλά όταν ήταν ήδη αργά... Νέκρωσε η Δερύνεια και ολόκληρη η Αμμοχώστος

Αθέτησα — λέει — τες προεξλογικές μου διακηρύξεις! Γιατί; Γιατί είπα πως δέν είμαι διατεθειμένος να πειθαρχώ σέ άνεδαφικές και θερμοκέφαλες απόψεις του Φάντη και του Έζεκία. Και ποιός λογικός και με άνεξαρτησία θέλησης και γνώμης άνθρωπος είναι πρόθυμος να πειθαρχή εις τούς δικτατορίσκους αὐτούς τῆς τσέπης; Αθέτησα — λέει — τὸ προεξλογικό μου πρόγραμμα! Γιατί; Γιατί ἔχω και διακήρυξα τὴ γνώμη πὼς οἱ Συνταγματικὲς ἐλευθερίας δέν ἀπομακρύνουν οὔτε κατὰ ἓνα δευτερόλεπτο τὴν Ἐνωση και ὅτι κατὰ τες σημερινὲς τοπικὲς, μεσογειακὲς, ἑλληνικὲς και διεθνεῖς συνθήκες δέν φαίνεται ἄμεση ἢ καὶ σύντομη και εἶναι καθήκον μας νὰ ἐπιδιώξουμε τὴν ἀπόκτηση συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν γιὰ νὰ διεκδικήσουμε μέσον τῶν ἐνεργότερα και ἀποτελεσματικότερα — παρὰ με τὴν ὑπομηματογραφία και τὸν χαρτοπόλεμο — τῶν πολλαπλῶν τοῦ λαοῦ μας προβλημάτων τὴ λύση και αὐτῆς τούτης τῆς ἔθνικῆς μας ἀποκατάστασης τὴν προώθηση.

Δέν ἔχω τάχατες τὸ δικαίωμα νὰ ἔχω γνώμη, γνώμη μάλιστα, ποὺ τόσο πλανητικὰ ἀποδεικνύεται σωστὴ ἀπὸ τὰ γεγονότα και τὰ πράγματα; Πρέπει νὰ μὴ λέω τὴν ἀλήθεια ἀλλὰ ν' ἀποκρύπτω και νὰ παρασιωπῶ βασικά και οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς και νὰ ἐξαπατῶ τὸν κόσμο, ὅπως κάμνουν οἱ κομματικοὶ Σαρδανάπαλοι, γιὰ νὰ εἶμαι εὐάρεστος; Αὐτὴ τὴ γνώμη δέν τὴν εἶχα ἀπὸ τὸ 1949; Ὁ χρόνος δέν μ' ἐδικαίωσε; Δέν ἦταν μιὰ ἀπὸ τες διαφωρὲς πρὸς τὴν κομματικὴ φραξιονιστικὴ ἡγεσία στὴν ἐκτίμηση τῆς ἔθνικοπολιτικῆς μας πορείας; Αὐτὴ τὴ γνώμη δέν εἶχα τὸ δικαίωμα νὰ τὴν παρουσιάσω στὸ λαό, ἀπ' ἧς ἡμέρας ἔπαψα ν' ἀνήκω στὸ Κόμμα, στὸ ὑποῖο οὐδέποτε ἐπαρέλειψα φανερὰ νὰ τὴν ἐκθέτω σ' ἀντιπαράθεση πρὸς τῆς ἡγεσίας τὴ στείρα, ἀρνητικὴ και ἄγονη πολιτικὴ θέση και τακτικὴ; Δέν εἶχα δικαίωμα και καθήκον ἀπ' ἧς ἡμέρας ἦμουν ἀδέσμευτος κομματικὰ νὰ πῶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ὄχι μόνον τοῦ Βαρωσιοῦ ἀλλὰ και τῆς Κύπρου ὅλης, ποιὰ κατὰ τὴ γνώμη μου εἶν' ἡ κατάσταση και πὼς πρέπει νὰ τὴν ἀντιμετωπίσει, πὼς πρέπει νὰ σκέφτεται και νὰ ἐνεργεῖ αὐτὸς ὁ λαός, ἂν θέλει; νὰ χρησιμοποιεῖ ὅσα αὐτοὶ οἱ — ἔστω και κατὰ συνθήκην — λειτουργοῦντες διεθνεῖς ὄργανισμοὶ τοῦ ἐγγυῶνται γιὰ νὰ ἐκμεταλλεῦται τὸ σήμερον και νὰ χαλκεύσει τὸ αὔριον;

ὄταν πέθανε και τον έθαψαν... Τον θυμήθηκαν οι Αμμοχωστιανοί και άλλοι, μετά την καταστροφή...

Η ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ ΧΑΝΕΙ ΤΟ ΑΗΛΟΝΙ ΤΗΣ

Οι δημοτικές εκλογές της 17ης του Μάη 1953 δεν ήταν όπως τις άλλες. Εκείνο που τις έκανε να ξεχωρίζουν ήταν η επαναδιεκδίκηση του αξιώματος του Δημάρχου της Αμμοχώστου, από τον ως τότε εκλεγμένο με τα χρώματα της Αριστεράς, Δήμαρχο της πόλης, Αδάμ Αδάμαντος με θέσεις και προτάσεις διαφορετικές από εκείνες του κόμματός του που εξέφραζε, μαζί με τη Δεξιά, τον παλαιοκομματισμό, τον φανατισμό, την δημαγωγία, την εθνοκαπλία, την αντίθεση –ουσιαστικά– στην εκδημοκρατικοποίηση του τόπου που θα μπορούσε να επιτευχθεί ή να προωθηθεί με την εξασφάλιση συντάγματος αυτοκυβέρνησης που υποστήριζε ο Αδάμαντος.

Εμμένοντας σε απόλυτες θέσεις («Ένωσις και μόνον Ένω-

σις» - «Ένωσις τώρα!!») τα δύο αντίθετα άκρα ταυτίζονταν και διευκόλυναν χωρίς να το θέλουν, τον ξένο κυρίαρχο αντί να επιταχύνουν τον τερματισμό της διακυβέρνησής του.

Οι δημοτικές εκλογές της 17ης του Μάη 1953 – κομματικός φανατισμός και μίσος

Στις εκλογές εκείνες, οι δημότες της Αμμοχώστου δεν ήταν υποχρεωμένοι να εκλέξουν τον ένα ή τον άλλο υποψήφιο των άκρων, αλλά είχαν το δικαίωμα και την ευκαιρία να επιλέξουν την σύνεση, την συμφιλίωση, την ενότητα του λαού, τη σοβαρότητα, τη διορατικότητα και την υπευθυνότητα που εξέφραζε με την υποψηφιότητά του, επικεφαλής του Ανεξάρτητου Προοδευτικού Συνδυασμού Αμμοχώστου, ο Αδάμ

Προεκλογική συγκέντρωση στο κινηματοθέατρο «Ηραίον» το 1953. Ο Αδάμ Αδάμαντος ακολουθούμενος από τους υποψήφιους δημοτικούς συμβούλους του Ανεξάρτητου Προοδευτικού Συνδυασμού του, με τον υποψήφιο αντιδήμαρχο Μιχαλάκη Μοντάνιο στο άκρο αριστερά.

Αδάμαντος.

Όσο πλησίαζαν οι εκλογές, η διαστρέβλωση των θέσεών του και η καλλιέργεια του κομματικού φανατισμού και του μίσους εναντίον του, έπαιρναν όλο και μεγαλύτερες διαστάσεις. Κουτσός, στραβός, όπως λένε και στη γλώσσα του λαού, υπακούοντας στις υποδείξεις ή εμπνεόμενος από τις ντιρεκτίβες της ηγεσίας, αρθρογραφούσε τότε στο κομματικό έντυπο εναντίον του νούσιμου και θαρραλέου ηγέτη.

Ο Αδάμαντος υποδείκνυε πως στον αγώνα τους για την ένωση οι Ελληνοκύπριοι όφειλαν να ήταν προσεκτικοί απέναντι στις ευαισθησίες των Τουρκοκυπρίων. Η ακελική ηγεσία καλούσε τους πάντες, ανεξάρτητα από το θρήσκευμα ή την εθνικότητα τους, δηλαδή και τους Τούρκους, σε αδιάλλακτο

αγώνα για την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα!!!

Σε ομιλία του στο Βαρώσι στις αρχές του Φεβράρη 1953 ο Εζεκίας Παπαϊωάννου διακήρυττε: «...ν' αντιμετωπίσουμε τον ξένο κυρίαρχο σύσσωμος ο λαός, δεξιοί, αριστεροί και ουδέτεροι, Έλληνες και Τούρκοι και Αρμένηδες κάτω από ένα λάβαρο στο οποίο ν' αναγράφεται: ΕΘΝΙΚΗ ΛΕΥΤΕΡΙΑ – ΕΝΩΣΗ ΔΙΧΩΣ ΟΡΟΥΣ, ΔΙΧΩΣ ΠΑΖΑΡΕΜΑΤΑ» («Νέος Δημοκράτης» 10.2.1953).

Εθνοκαπηλεία η Δεξιά με τον υποψήφιό της Νικόλα Αντωνίου, εθνοκαπηλεία και η Αριστερά που είχε ως υποψήφιο τον Ανδρέα Πούγιουρο. Και τα δύο άκρα (όπως τεκμηριωμένα καταγράφεται στο βιβλίο του γράφοντος που ήδη αναφέρθηκε – δυστυχώς λόγω χώρου, το ανά χείρας κείμενο δεν επιτρέπει την παραπέρα επέκταση) είχαν στο επίκεντρο των λυσσαλέων επιθέσεών τους τον Αδάμαντος.

Ακόμα και την ημέρα των εκλογών, πάνω από τη φωτογραφία του Πούγιουρου, η εφημερίδα του ΑΚΕΛ «Νέος Δημοκράτης» διευκρίνιζε: «ΒΑΡΩΣΙΩΤΕΣ! Εξουθενώστε τη διασπαστική δικέφαλη Λερναία Ύδρα και πιο πολύ τον αρχισυνταγματόφιλο».

Η μάχη ήταν οπωσδήποτε άνιση. Και ο αγώνας του Αδάμαντος ηρωικός. Λαμβάνοντας υπόψη τα πενιχρά μέσα που είχε στη διάθεσή του και ιδιαίτερα τις συνθήκες μέσα στις οποίες τον διεξήγαγε –σε μια εποχή που δεν υπήρχε η πολυφωνία και ο πλουραλισμός στα ηλεκτρονικά μέσα ενημέρωσης... – με κύρια χαρακτηριστικά τον άκρατο κομματικό φανατισμό και την αχαλίνωτη δημαγωγία των ανθυποψηφίων του.

Τα αποτελέσματα των εκλογών και η αντίδραση απέναντι στον Αδάμαντος

Νέος Δήμαρχος Αμμοχώστου εκλέγηκε ο Πούγιουρος με 2.138 ψήφους. Δεύτερος κατετάγη ο Νικόλας Αντωνίου με 1.531 ψήφους και τρίτος ο Αδάμαντος με 1.442 ψήφους, αποτέλεσμα, υπό τις περιστάσεις, πολύ σημαντικό...

Και το σχόλιο της μοναχοκόρης του: «Έβαλε υποψηφιότητα, έχασε τις εκλογές, και εγέμισαν την αυλή μας κουρτουινές... μας έριξαν δέντρα κουρτουινές... Ορισμένοι φανατικοί έρχονταν έξω από το σπίτι μας και φώναζαν: "Εφκα έξω προδότη, ανεμόμυλε, συνταγματόφιλε, αγγλόφιλε...". Και αργότερα στο δρόμο, γιατί δεν είχε αυτοκίνητο ο πατέρας μου να κυκλοφορεί, μερικοί από εκείνους που προηγουμένως τον αποθέωναν, τώρα τον ύβριζαν και του φώναζαν, "Περπάτα Αδάμαντε να καταλύσεις την τζουλιάν σου..." και άλλα που δεν μπορούν να δημοσιευτούν και είναι αδύνατον να ξεχαστούν...».

Η ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ

Από το αποτέλεσμα των δημοτικών εκλογών του Μάη 1953 εκείνος που έχασε δεν ήταν ο Αδάμαντος. Ήταν οι δημότες της Αμμοχώστου και γενικότερα ο κυπριακός λαός. Που το κατάλαβε βέβαια, αλλά όταν ήταν ήδη αργά. Αφού μεσολάβησαν στο μεταξύ πολλά από εκείνα για τα οποία έγκαιρα μίλησε και γενναία προειδοποίησε.

Ο ένοπλος αγώνας για τον οποίο είπε τη γνώμη του καθαρά από τα τέλη της δεκαετίας του '40. (Στο έγγραφο του με ημερομηνία 20.12.1949, ο Αδάμαντος ανέφερε: «Πρώτα

πρώτα πρέπει να κάμω σαφές ότι δεν συμφωνώ με το νόημα της ερώτησης του σ. Ζαχαριάδη "Δεν έχετε βουνά;" Και της απάντησης των φ.φ. Φιφή και Ζιαρτίδη "Βεβαίως έχουμε". Ο αγώνας μας δεν ημπορεί να πάρει τη μορφή αυτή του αγώνα του βουνού.

Δεν αποκλείεται να πάρει σε μια δεδομένη στιγμή και τη μορφή σύγκρουσης, αυτό όμως δεν σημαίνει πως μπορεί να γίνει ανάρτικος. Είναι κυρίως αγώνας διαφώτισης, οργάνωσης, κινητοποίησης, διαδήλωσης, σύγκρουσης αν θέλετε. Το

Θερμιά ἐπιάρδια ευχαριτήρια εφ'ὅς τὸν Ἐνθιμον
Κύριον Α. Αδάμαντος Δήμαρχον Ἀμμοχώστου
Βαρῶσια —

Χαῖρε Ἀδάμ Αδάμαντος, Δήμαρχε Βαρῶσιων,
σοῦ τὸν ἀλωχὸν καὶ σφούρειον, τὸν δευρεῖς σφηαῖον.

Χαῖρε Ἀδάμ Αδάμαντος τῶν Βαρῶσιων μακίερα,
τῆς Ἐσαρχίας καὶ ἡχημα, καὶ τῶν ἀλωχῶν Πατέρα.

Χαῖρε Ἀδάμ, Αδάμαντος, τῶν Βαρῶσιων Καμῶνα,
καὶ τῶν ἀλωχῶν παρηγοριάς καὶ ὀρφανῶν ἡ Μάνα!

Τοῦ εὐχομαι χρόνια σομὰ χαρούμενα νὰ σῆεπς,
μασὶν μετ' τὴν Κυρία σου, μετ' δίχα νὰ σαυρίεπς,
μετ' ὅτι σοδεῖς εἰς τὴν καρδίαν, ὅρα νὰ τ' ἀσουλήεπς.

Διαλεμῶ μετὰ βαδυλάλου σεβασμοῦ.

Χριστόφορος Θ. Παλαιῆς γαιμὸς σοιηλῆς
Αὐγούρου τῆ 26/5/1949.

τελευταίον όμως θα το καθορίσουν διεθνείς συνθήκες και γενικότερες ηθικές και εθνικές επιταγές. Ως τότε όμως τι θα κάμνουμε; Ασφαλώς σταθερός προσανατολισμός μας θα 'ναι πάντα η Ένωση και είναι η τακτική που χρειάζεται να καθοριστεί για την Ένωση και ως την Ένωση. Αν αποκλείσουμε το βουνό σαν λύση ανόητη και παιδαριώδη τότε οι δρόμοι που μένουν είναι τρεις...»).

Το περιβόητο «νενικήκαμεν» του Μακαρίου που ο Αδάμαντος, σύμφωνα με μαρτυρία της κόρης του, σχολίαζε: «Εκαήκαμεν, ήθελε να πει».

Οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου για τις οποίες έλεγε: «Διώξαμε την Αγγλία – τη διώξαμε;... Και φέραμε την Τουρκία... Της δώσαμε το δικαίωμα να έχει στην Κύπρο στρατό... Και το δικαίωμα της επέμβασης... Έτσι μπορεί να εκμεταλλευτεί κάποια ευκαιρία για να θέσει τη νήσο υπό τη δική της κατοχή...» Κατάληξη μιας τραγικά λανθασμένης πορείας που επέβαλαν οι αδιάλλακτοι με επικεφαλής το Μακάριο...(Καλωσορίζοντας το Μακάριο, ο Αδάμ Αδάμαντος, επικεφαλής των καθηγητών του Διδασκαλικού Κολλεγίου που τον επισκέφθηκαν, αναφέρει η Ιώ Μιχαλάκη Μοντάνιου, βρήκε έντεχνο τρόπο να εκφράσει την ευχή να μη γεμίσει η Κύπρος με κυπάρισσους, υπονοώντας βέβαια, το φόβο του για μελλοντική καταστροφή...).

Τα αιματοβαμμένα Χριστούγεννα, οι πράσινες γραμμές, η Κοφίνου, το πραξικόπημα, η εισβολή, η κατοχή... Οι νεκροί, οι αγνοούμενοι, οι εγκλωβισμένοι, οι πρόσφυγες, η λεηλασία της πολιτιστικής μας κληρονομιάς...

Δεν ξεγράφουμε την επιδρομική πολιτική της Άγκυρας ή την εγκληματική συμπεριφορά των Βρετανών ή των Αμερικανών έναντι της Κύπρου. Αυτοί όμως, και άλλοι, έκαναν τη δουλειά τους. Εμείς τι κάναμε για να αποτρέψουμε τα σε βάρος μας σχέδιά τους; Κι ένα άλλο ερώτημα: πόσο εκτιμούσε ο κυπριακός λαός ηγέτες διορατικούς, τίμιους, φιλελεύθερους, ανοικτόμυαλους, δημοκρατικούς, πραγματικά προοδευτικούς και θαρραλέους όπως ο Αδάμ Αδάμαντος;

Νίκος Κρανιδιώτης: «Το ναυάγιο της Διασκεπτικής...»

Έγιναν μετά την ανεξαρτησία λάθη πολλά, που προστέθηκαν στα όσα είχαν ήδη διαπραχθεί όταν βρισκόταν ακόμα ο Αδάμαντος στη ζωή, παρά τις έντιμες και τολμηρές προειδοποιήσεις του. Γράφοντας για τα πιο σοβαρά, στο βιβλίο του «Δύσκολα Χρόνια, Κύπρος 1950-1960» ο Νίκος Κρανιδιώ-

της αναφέρει και τα ακόλουθα για τα οποία μιλούσε με τόση ζέση ο Αδάμαντος: «Το ναυάγιο της Διασκεπτικής απέκοψε ουσιαστικά τις γέφυρες μεταξύ της Αγγλικής Κυβέρνησης και της Κυπριακής ηγεσίας. Παρά το γεγονός ότι το σχέδιο συντάγματος, που προτάθηκε τότε (7 Μαΐου 1948) ήταν αποικιακό, υπήρχαν ωστόσο αρκετές δυνατότητες περαιτέρω διαπραγματεύσης και επηρεασμού της Βρετανικής Κυβέρνησης για την εγκαθίδρυση μιας φιλελεύθερης αυτοδιοίκησης, που θα μπορούσε ίσως να οδηγήσει σταδιακά – όπως και στις άλλες Βρετανικές αποικίες – στην πλήρη ανεξαρτησία και αυτοδιάθεση».

Αποσπάσματα από άρθρα και συνεντεύξεις του Ανδρέα Ζιαρτίδη

Σε πρωτοσέλιδο άρθρο του στο «Νέο Δημοκράτη» (10.9.1952) όταν ο Αδάμαντος και ο Σέρβας βρίσκονταν στο στόχαστρο των πιο συγγών επιθέσεων, ο Ανδρέας Ζιαρτίδης έγραφε: «Οι οππορτουμιστές, με τις "θεωρίες" τους για "καλμάρισμα" του ενωτικού αγώνα, μέχρις ότου οι συνθήκες στη Ελλάδα γίνουν πιο ευνοϊκές (απόψεις Αδάμαντου και Πλουτή Σέρβα) και για "εγκατάλειψη του ενωτικού αγώνα υπέρ του αγώνα για την ειρήνη" (απόψεις Κακογιάνη) επεδίωκαν να προκαλέσουν σύγχυση στο κόμμα και να δυσκολέψουν την εφαρμογή της κομματικής γραμμής».

Και στο ίδιο άρθρο του: «Το ζήτημα που μπήκε μπροστά στην Ολομέλεια και στο Κόμμα, και ξεκαθαρίστηκε με την αποφασιστικότητα που ξεκαθαρίστηκε, είναι: Ο ΣΕΒΑΣΜΟΣ Κ Η ΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ Ή Η ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΣΗ Κ Η ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ. Η ΠΙΣΤΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ ΓΙΑ ΜΑΧΗΤΙΚΟ ΑΔΙΑΛΛΑΚΤΟ ΑΝΤΙΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΕΝΩΤΙΚΟ ΑΓΩΝΑ, Ή Η ΣΥΓΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ Κ Η ΣΥΓΚΑΛΥΜΜΕΝΗ Ή ΑΣΥΓΚΑΛΥΠΤΗ ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΗ ΓΡΑΜΜΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ» (Τα κεφαλαία είναι του Ανδρέα Ζιαρτίδη).

Στις συνεντεύξεις που έδωσε μισό αιώνα αργότερα στον Παιονίδη, ο Ζιαρτίδης ανέφερε, δικαιώνοντας πέρα για πέρα τον Αδάμαντος: «Τώρα καταλαβαίνω ότι ο Πλουτής και ο Αδάμαντος είχαν δίκαιο... Εκάμαμε λάθος να εγκαταλείψουμε το σύνθημα Αυτοκυβέρνηση - Ένωση και να πάμε στο Ένωση και μόνο Ένωση...».

Ανδρέας Φάντης: «Θα ήταν προτιμότερο... να παρέμειναν στη Διασκεπτική...»

Περισσότερο απ' όλους σαφής και κατηγορηματικός, ο

Η ΔΙΚΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΑΔΑΜ ΑΔΑΜΑΝΤΟΣ

Ανδρέας Φάντης, που ως Επαρχιακός Γραμματέας του ΑΚΕΛ Αμμοχώστου στην υπό εξέταση περίοδο ήταν και το πρωτοπαλίκarlo της ακελικής ηγεσίας στις επιθέσεις εναντίον του Αδάμαντος.

Στο βιβλίο του για την Διασκεπτική, γράφει για την αποχώρηση των εκπροσώπων της Αριστεράς και των συνεργατών της: «Θα ήταν προτιμότερο... να παρέμειναν στη Διασκεπτική και να έδιναν εκεί τη μάχη της βελτίωσης του συντάγματος Τζάκσον».

Και στη συνέχεια: «Ανεμίζοντας τη σημαία της Ένωσης και μόνο Ένωσης και με σύνθημα ούτε μιας ώρας σύνταγμα, το Κυπριακό οδηγήθηκε σε περιπέτειες με κατάληξη αρχικά τον συμβιβασμό των Συμφωνιών Ζυρίχης-Λονδίνου, και στη συνέχεια στη σημερινή τραγική και οδυνηρή πραγματικότητα. Και δεν είναι υπερβολή ο ισχυρισμός ότι όταν ζούμε κάτω από τη σημερινή πραγματικότητα, με το αβέβαιο μέλλον και τους απρόβλεπτους κινδύνους, δεν μπορεί παρά να νοσταλγούμε την ευκαιρία της Διασκεπτικής, που άνοιγε το δρόμο και θα μπορούσε ν'αποτελέσει την αφετηρία προς μια πραγματική και όχι κολοβωμένη, ακρωτηριασμένη ανεξαρτησία – όπως η ζυρικική – και “βραδέως μεν αλλά ασφαλώς” στην άσκηση του δικαιώματος της αυτοδιάθεσης...»

Και διατυπώνοντας ένα τελικό συμπέρασμα και δίδαγμα, τονίζει: «**Η μελέτη της πορείας του Κυπριακού στα μεταπολεμικά χρόνια πιστοποιεί ότι η τραγωδία της Κύπρου και του λαού της, ανεξάρτητα από τις ευθύνες και τις ενοχές οποιωνδήποτε ξένων – οπωσδήποτε υπαρκτών και αναμφισβήτητων – έγκειται και στο ότι επιδιώκοντας ασυμβίβαστα κάθε φορά το μάξιμουμ χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς, αγνοώντας συγκεκριμένες αντικειμενικές και υποκειμενικές συνθήκες, τις δυνατότητές μας, τη γεωπολιτική θέση της Κύπρου, τον παράγοντα Τουρκία και Τουρκοκύπριοι και υποτιμώντας τον αντίπαλο και τις δυνατότητές του, χάναμε κάθε φορά το εφικτό με αποτέλεσμα να οδηγούμαστε σε κάτι χειρότερο.**» (Η υπογράμμιση είναι του Ανδρέα Φάντη).

«Κύκνειο άσμα για την Αμμόχωστο»

Στερνή μου γνώση να σ' είχα πρώτα... Αυτοί και άλλοι, διατύπωσαν και έγραψαν τριάντα ή σαράντα ολόκληρα χρόνια αργότερα (!!!), έχοντας μάλιστα υπόψη τα τραγικά γεγονότα που μεσολάβησαν και κοιτάζοντας το μισοφέγγαρο στον Πενταδάκτυλο (...), όλα εκείνα που προέβλεψε και προειδοποίησε ο άνθρωπος στον οποίο οι ίδιοι φέρθηκαν άδικα, για να

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αρχείο Αδάμ Αδάμαντος
- *Ιστορική Εγκυκλοπαίδεια της Κύπρου 1878-1978*, επιμέλεια Παναγιώτη Παπαδημήτρη, Λευκωσία 1979-80
- Ιωάννου Φιφή, *Έτσι άρχισε το Κυπριακό*, εφ. «Απογευματινή» 1976
- Κακουλλή Λουκά, *Αδάμ Αδάμαντος, το αηδόνι της Αμμοχώστου*, Λευκωσία 2002
- Κρανιδιώτη Νίκου, *Δύσκολα χρόνια, Κύπρος 1950-1960*, Αθήνα 1981
- *Μεγάλη Κυπριακή Εγκυκλοπαίδεια*, επιμέλεια Άντρου Παυλίδου, Λευκωσία 1984 – 1996
- Παιονίδα Πανίκου, *Ανδρέας Ζιαρτίδης, χωρίς φόβο και πάθος*, Λευκωσία 1995
- Παπαϊωάννου Εζεκία, *Ενθυμήσεις από τη ζωή μου*, Λευκωσία 1988
- Φάντη Ανδρέα, *Η Διασκεπτική*, Λευκωσία 1993
- Έντυπα: «Απογευματινή», «Δημοκράτης», «Νέος Δημοκράτης», «Ο Φιλελεύθερος», «Φως»

μην πούμε απάνθρωπα ή εγκληματικά. «Κύκνειο άσμα για την Αμμόχωστο» ήταν ο τίτλος ενός συγκλονιστικού άρθρου του Ντίου Αρσένιου Νικολαΐδη στο «Φιλελεύθερο» (5.9.1986) από το οποίο παραθέτουμε, τέλος, τις ακόλουθες λίγες γραμμές:

«*Η προφητεία-θυσία του Αδάμ Αδάμαντος για εμάς τους παλιούς Βαρωσιώτες είναι μια αξέχαστη μνήμη. Σήμερα οι Αμμοχωστιανοί πληρώνουν για την αμαρτία τους που διέπραξαν κατά τις δημοτικές εκλογές του 1953 προς το “Αηδόνι της Πόλεως”, τον καθηγητή Αδάμο Αδάμαντος, που πέθανε διδάσκοντας εξόριστος...*»

Γιατί φώναξε την ιστορική αλήθεια σε μια μυωπική κοινωνία, χωρίς φόβον, πάθος ή συμφέρον, για να δικαιωθεί απόλυτα μετά θάνατον με το σημερινό κατόντημα της Αμμοχώστου που αγάπησε και υπηρέτησε περισσότερο από οποιονδήποτε άλλον...».

Ευχαριστίες:

Θερμές ευχαριστίες σε όσους κατέθεσαν τη μαρτυρία τους για τη ζωή και τη δράση του Αδάμ Αδάμαντος και ιδιαίτερα στην κόρη του, Ιώ Μιχαλάκη Μοντάνιου που έθεσε στη διάθεσή μας το μεγάλης ιστορικής σημασίας αρχείο του (έγγραφα και φωτογραφίες), καθώς και στη Μυρτώ Χριστοφορίδου και στη Νεκταρία Αγγελή για την ηλεκτρονική επεξεργασία του κειμένου.

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΟ

ΠΟΛΙΤΗΣ
Τα Δεξιά

25 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2010 | ΤΕΥΧΟΣ 112 | ISSN 1986-048X

ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ «Π» ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ - ΜΙΑ ΠΡΟΣΦΟΡΑ ΤΗΣ ΟΠΑΠ (ΚΥΠΡΟΥ) ΛΤΔ

Η Τουρκοκυπριακή Διάλεκτος

